

ARKİTEKT

AYLIK YAPI SANATI, ŞEHİRCİLİK VE DEKORATİF SAN'ATLAR DERGİSİ

Yazı ve resimler: İnhisarlar İdare binası. Antalya. Mimar Tahir Tuğ. ■ İstanbulda beton şosalar. Mühendis G. Alnar ■ Eskişehirde iki ev. Mimar İzzet Baysal ■ Zonguldak amele evleri, ilk okul ve yemekhane, mutfak, çamaşırılık binaları. Mimar Seyfi Arkan ■ Cerrahpaşa hariciye kliniği. Mimar Ahmet Sabri ■ Estetik terbiye ve mimari. Fazıl Ahmet ■ İdare binası projesi. Mimar Tahir Tuğ ■ Ayasofya etrafında Türk san'at ekleri. Mimar Kemal Altan ■ Siyaveş paşa kasrı. Mimar Kemal Altan ■ Melek Celâl ve İhab Hulusî sergisi ■ Arslulusal 5 inci İzmir panayırı. Dekoratör İ. Hakkı Oygur ■ Duyumlar ■

5inci Yıl 1935 İstanbul. Fıatı 1 Lira. SAYI:

9

ARKITEKT

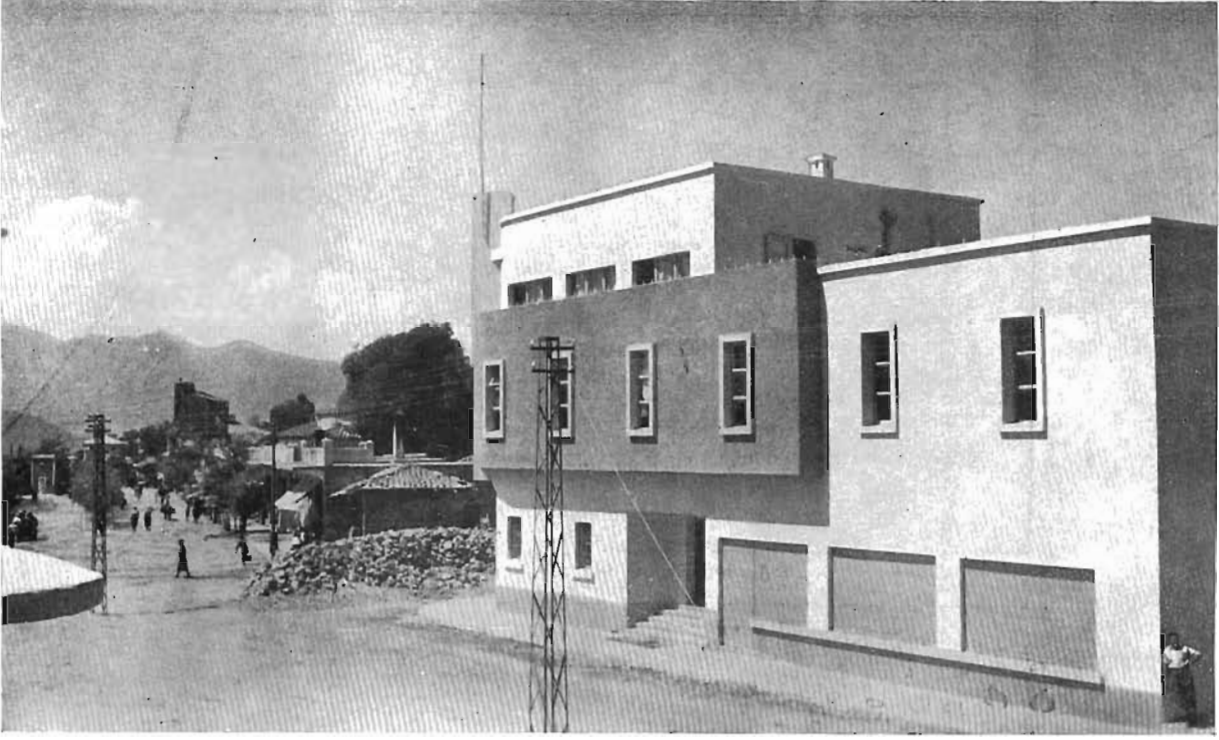
Monatsheft für Baukunst, Staedtebau und Dekoration
Herausgeber: Architekt Abidin Mortaş u. Zeki Sayar.
Anadolu Han 24. Istanbul, 5. Jahrgang - No. 9 - 1935.

Verwaltungsgebäude der Monopole in Antalya.....	Architekt Tahir Tuğ	S. 245
Betonstrassen in Istanbul	Ing. G. Alnar	247
Zwei Wohnhäuser in Eskişehir	Arch. İzzet Baysal	250
Arbeiterwohnviertel (mit Schulgebäude, Bad, Wäscherei u. s. w.) in Zonguldak	» Seyfi Arkan	253
Klinik für Chirurgie, Gehirn- und Lungenkrankheiten in Istanbul.....	» Ahmet Sabri	259
Aesthetische Erziehung und Baukunst	Fazıl Ahmet	261
Entwurf für ein Verwaltungsgebäude	Arch. Tahir Tuğ	262
Anbauten u. Reparaturen türkischer Baukünstler um u. in der Hagia Sophia	» Kemal Altan	264
Altes Wohnhaus in Bakırköy	» » »	268
Kunstaussstellung Melek Celâl u. İhab Hulusî		270
5. Internationale Messe in Izmir	İ. Hakkı Oygur	274
Nachrichten		277

ARKİTEKT

Revue Mensuelle d'Architecture, d'Urbanisme et d'Art Décoratif
Arch. Abidin Mortaş et Arch. Zeki Sayar.
Anadolu Han No. 24. Istanbul. 5ème Année. No. 9 - 1935

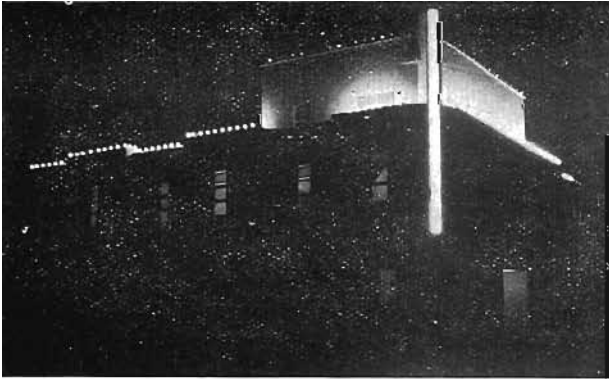
La maison d'administration des Monopoles à (Antalya).....	Arch. Tahir Tuğ	P. 245
Chaussées en béton à Istanbul	Ing. G. Alnar	247
Deux maisons à (Eskişehir)	Arch. İzzet Baysal	250
Le quartier d'ouvriers à Zonguldak	» Seyfi Arkan	253
Un Pavillon à l'Hopital de (Djerrah Paşa)	» Ahmet Sabri	259
L'éducation esthétique et l'architecture	Fazıl Ahmet	261
Projet d'une maison d'administration	Arch. Tahir Tuğ	262
L'ancien ensemble des oeuvres architecturales turques près de la mosquée Ste. Sophie	» Kemal Altan	264
Architecture ancienne	» » »	268
Une exposition de peintures et des affiches	M ^{me} Melek Celal et décorateur İhab Hulusî	270
Le 5 ^{me} foire Internationale de (Smyrne)	İ. Hakkı Oygur	274
Nouvelles		277

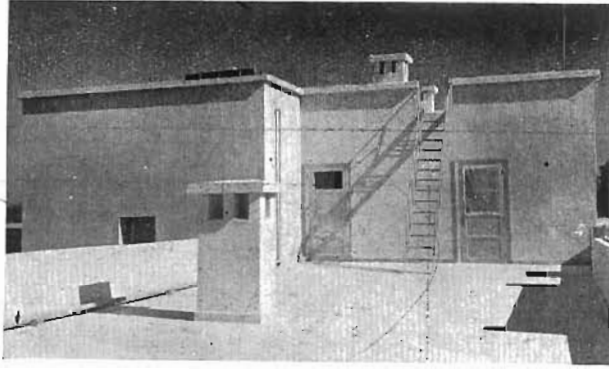
İnhisarlar idare binası - Antalya

Mimar Tahir Tuğ

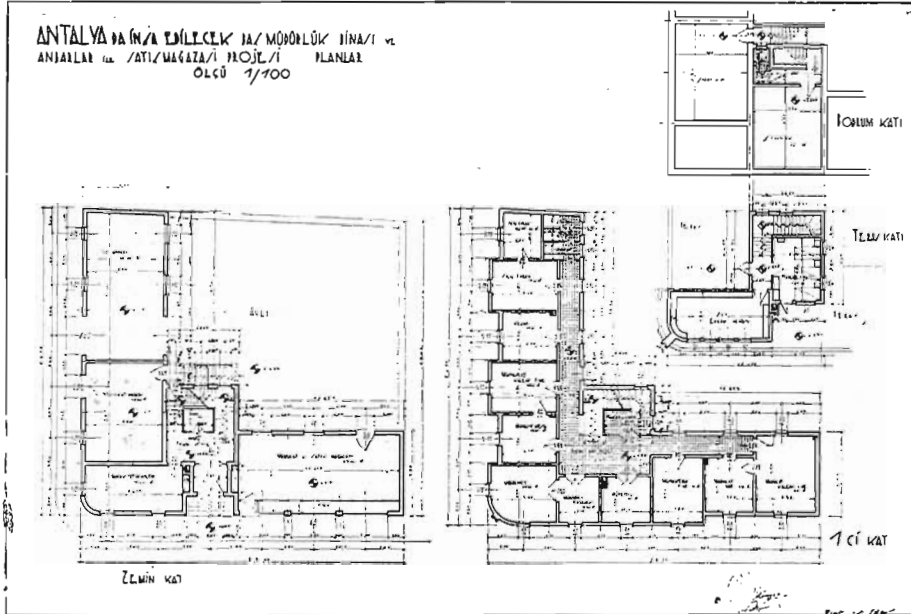
Projesini evvelki sayılarımızın birinde neşrettiğimiz bu bina Antalyada inşa edilmiştir. Zemin katta satış mağazası ile mamulât ve tuz depoları, bodrumda sığınak ile şarap kavı, birinci katta idare odaları, üst katta ise evvelce düşünülen hademe ve evrak deposu yerine sonradan görülen lüzum üzerine direktör ikametgâhı konmuştur. Bu son tadil cephenin sol tarafının nisbetini biraz bozmuştur. Bina yapılırken oda pencerelerine itiraz edilmiş isede yapının sonunda itirazların yerinde olmadığı görülmüştür. Bol

İki yan ve gece görünüşü.

Köşe görünüşü, çatı terası ve kat planları.

ziyalı ve fazla sıcak olan Antalya için pencere nisbetleri çok uygun ve kâfi gelmiştir. Bina ferah, aydınlık ve Antalya için inşaat örneği ola-

cak temizlikte bir işçilikle meydana gelmiştir. Binanın çıkıntılı olan kısımları edelputz, diğer kısımlar düz çimento sıvadır.

Tarabya yolu

İstanbulda yapılan beton şosalar

Belediye fen heyeti

Geçen sene ve bu sene, İstanbulda iki beton şosa yapıldı: (Hacı Osman - Tarabya) ve (Heybeliada Büyük tur) şosaları.

Bunlardan birincisi 2+800 kilometre, ikincisinin de beton kısmı 4+200 kilometredir. Bu suretle İstanbul şehri iki sene içinde 7 kilo-

metre beton şosa yaptırmıştır. Her iki şosanın plâtfom eni 5 metredir.

İstanbulda yapılan beton şosalar asıl beton şosalar değildirler. Bunların ancak bazı yokuşlara tesadüf eden virajları ve Tarabyada köy içerisine tesadüf eden kısmı asıl beton şo-

Yeni Tarabya ve Heybeliada yollarından görünüşler.

sa olarak yapılmıştır. Bununla beraber bu kısımlarda da şosaya ancak 12-14 santimetre kalınlık verilmiş ve Amerikada ve batıda yapılan beton şosalar kadar ehemmiyetli kalınlıklar tatbik edilmemiştir.

Esas itibarile, gerek (Hacı Osman - Tarabya) ve gerekse (Heybelada, Büyük tur) şosaları Sandwich usulile Macadam - Mortier olarak yapılmışlardır. Macadam - Mortier sisteminde şosaların, 20 - 25 santimetre kalınlığında tek veya çift katlı asıl beton şosalar kadar ağır ve fazla trafıklere dayanmadığı malumdur. İstanbul Belediyesi Fen Heyeti de «Macadam - Mortier» şosaların kıymetini mübalâğa ederek büyük hulyalarla işe başlamış değildir. Mesele; katranlı, âdi Macadam şosalardan ve hatta bizde yapılagelen bazı asfalt şosalardan memlekete daha uygun ve yerli malı ile yapılabilecek ve tamir edilebilecek bir sistem arayıp tecrübe etmekten ibarettir.

Şimdiye kadar yapılan iki şosa fena netice vermediler. Fena netice vereceğe de benzemiyorlar. Bu şosalar, üzerindeki bugünkü trafik değişmezse iyi bakılmak ve az bir tamir ile on sene kadar dayanabilecek gibi gözükyor. Dokuz aydan beri araba ve otomobillere açık olan Tarabya yolunda henüz hiç bir bozukluk yüz göstermemiştir. Heybeliada Büyük tur yolu yapılır yapılmaz, bu yol da otomobillerden daha ziyade muzır olan, beygirli arabaların geçmesine açıldığı halde isteğe yer bırakacak yollar almamıştır.

Macadam - Mortier şosaların metre murab-

baı Hacı Osman - Tarabya yolunda 180 kuruşa çıkmıştır. Şantiyenin organizasyonunda yapılan değişiklikler sayesinde bu fiyat Heybelide 150 kuruştan daha aşağılara indirilmiştir. Bu fiyatların içinde tabii, çürük yerlerde her türlü yollarda yapılmasına mecburiyet hasıl olan temel fiyatı yoktur.

Macadam - Mortier şosaların ilk yapılış fiyatı katranlı şosalardan pek azdır. Katranlı şosalarda sık sık tesadüf edilen dalgalanma, kaypaklık, Macadam - Mortier şosalarda yoktur. Hem daha az bombumanlı ve çok daha düzgün bir yol elde edilmektedir. Trafik değişirse ona göre bir revetman yapmak ta her vakit kabildir.

İstanbulda yapılan Macadam - Mortier şosalarda kırma taş kalınlığı 15 santimetredir. Bu kırma taşın üst kısmının vasatı 8 santimetresi silindiraj ile beton haline getirilmektedir. Alt tabaka kırma taş olarak kalmaktadır. Kullanılan dozaj ekseriyetle bir metre mikâbı kuma 700 kilogram çimentodur. Bu suretle 18 kilogram çimento harcanmaktadır.

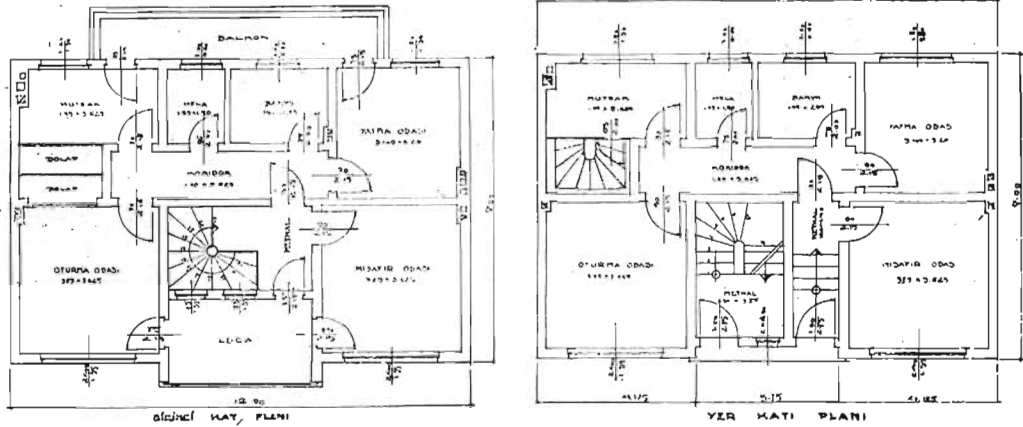
(Yunus) markalı çimentolardan, Bakırköy, Arslan ve Türk çimentoları daha iyi netice vermektedirler. (Yunus) çabuk donduğundan şosayı yapmak güç oluyor.

Çimentonun üst yüze terleyen şerbeti trafikle aşındıktan ve kırma taşlar mozayık şeklini aldıktan sonra % 20 bitüm ilâvesile şosa katranlanmaktadır. Katran ve bitümün miktarı metre murabbına en çok 850 gramdır.

G. Aınar

İstanbul Belediyesi Yollar Direktörü

■ ■ ■

Birinci ev. Ön görünüş ve kat plânları.

Eskişehirde iki ev

Mimar İzzet Baysal

I.

Bu yapı Eskişehirin istasyon bulvarı üzerindedir. 96 metre karelik bir yer kaplamaktadır. Belediyenin bu cadde için çizdiği 8.5 metrelik yüksekliği içinde bodrum, zemin ve birinci katlara taksim edilmiştir. Alt ve üst katlar ayrı ayrı antrelerle işliyecektir.

İki ailenin serbestçe kullanacağı bir kira evi olan bu yapının dairelerinde üç oda, mutfak, banyo, helâ; bodrum katında da çamaşırlık ve depolar vardır. İskelet tuğla, döşemeler betonarmadır.

Bu kira evi 4,000 liraya mal olmuştur. Su ve elektrik tesisatı bu para içindedir.

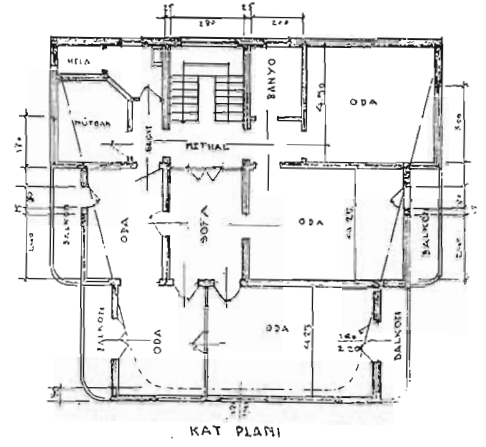

Birinci ev. Ön ve arka görünüşler, çift antre tafsilatı.

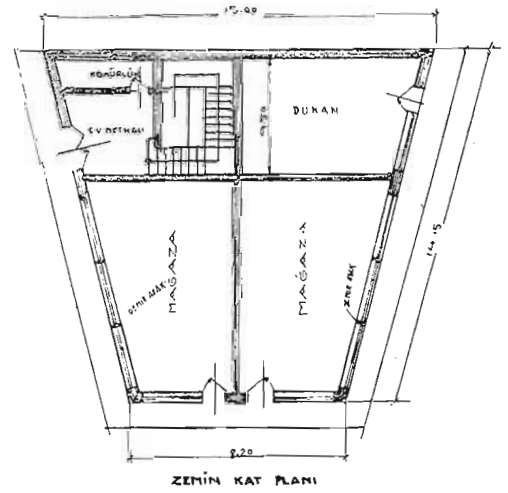
II.

Bu ev, Eskişehirin çarşıya yakın bir cadde-
si üzerindedir. Üç yol ağzı gibi işlek bir yerde
olan arsanın üzerine yapı şöyle yerleştirilmiştir:

Bir katına dükkânlar konulmuştur. Diğer
katlar oturmaya mahsustur. Üst katta görünen
çıkıntılar ve balkonlar arsanın çarpık vaziyeti-
ni gözden kaçırmaktadır. Yapı 200 metre kare
bir yer kaplamaktadır. Konstrüksiyon umumi-

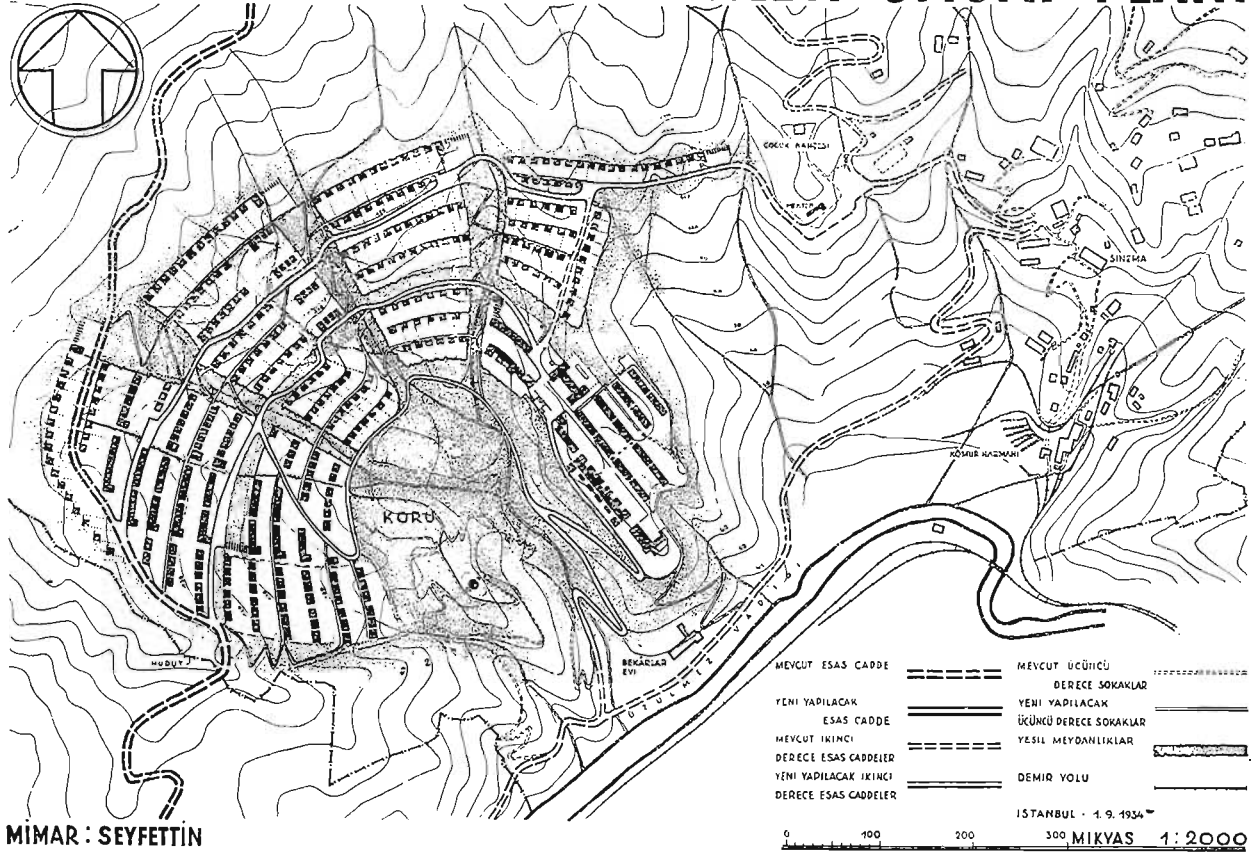
İkinci ev. Görünüşler ve kat planları.

yetle kârgirdir. Döşemeler betonarme yapılmıştır.

Üç dükkân, yedi oda ve diğer kısımlarile bu bina, 9,000 liraya çıkarılmıştır.

ZONGULDAK M.K.I. AMELE EVLERİ MAHALLESİ UMUMİ PLANI

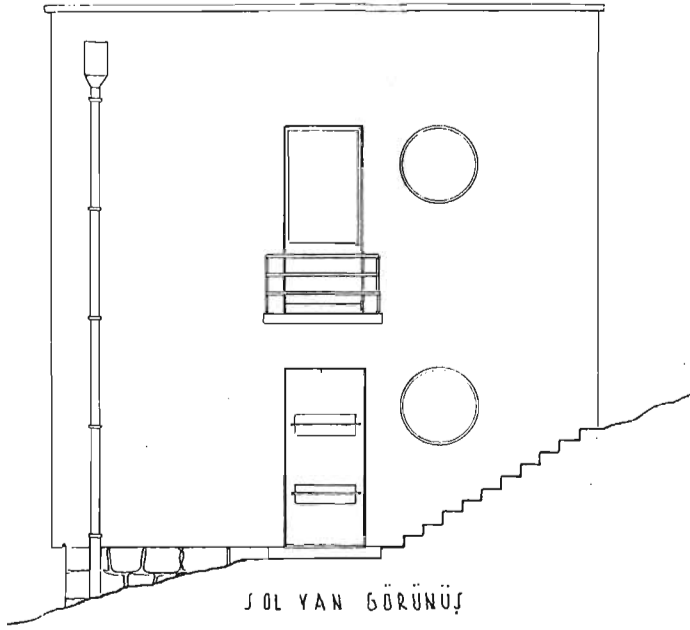
Amele evleri, ilkokul, mutfak ve çamaşırlık binası.

Kozlu - Zonguldak

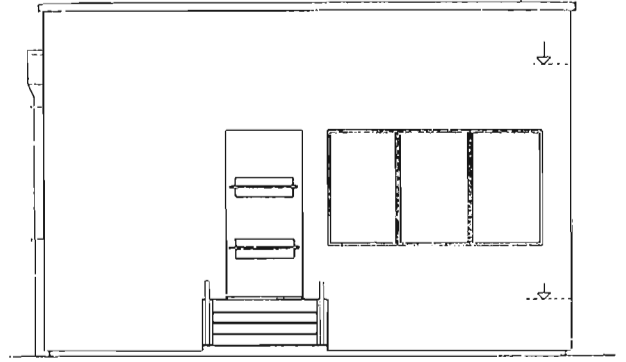
Mimar Seyfettin Arkan

Memlektimizin çok verimli bir köşesi olan Zonguldakta yapıcılık bakımından büyük bir çalışma başlamıştır. Cumhuriyet rejimine kadar yabancı ellerin menfaatine yarayan, dolayısıyla Türk kültür ve karakterine hiç uymamış olan

bu yurt köşesi çok bakımsız kalmıştır. İçinde çalışan Türk halkına, mühendisine ve amelesine uygunsuz olarak yapılmış olan bir takım barakalar arasında şimdi bilgi ve teknik esaslarına uygun eserler inşa edilmeğe başlanmıştır. Halk

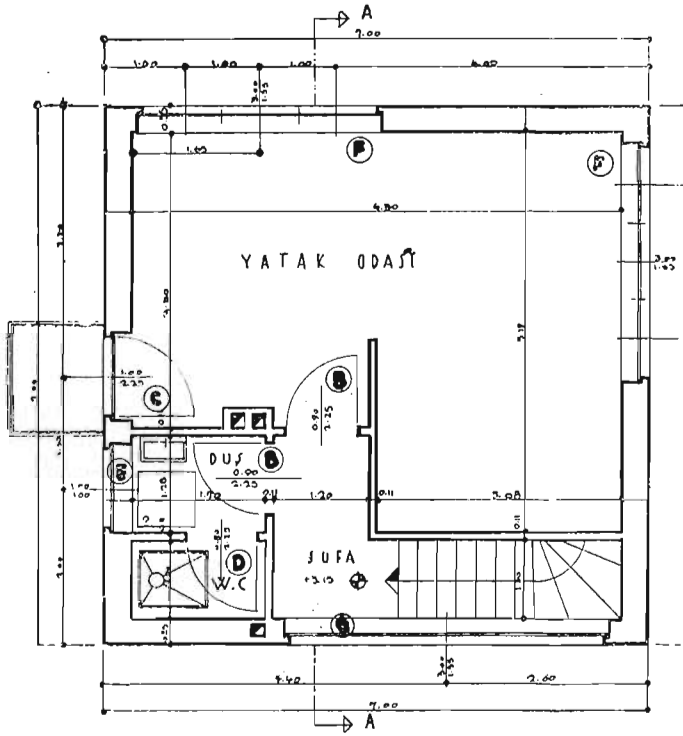

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

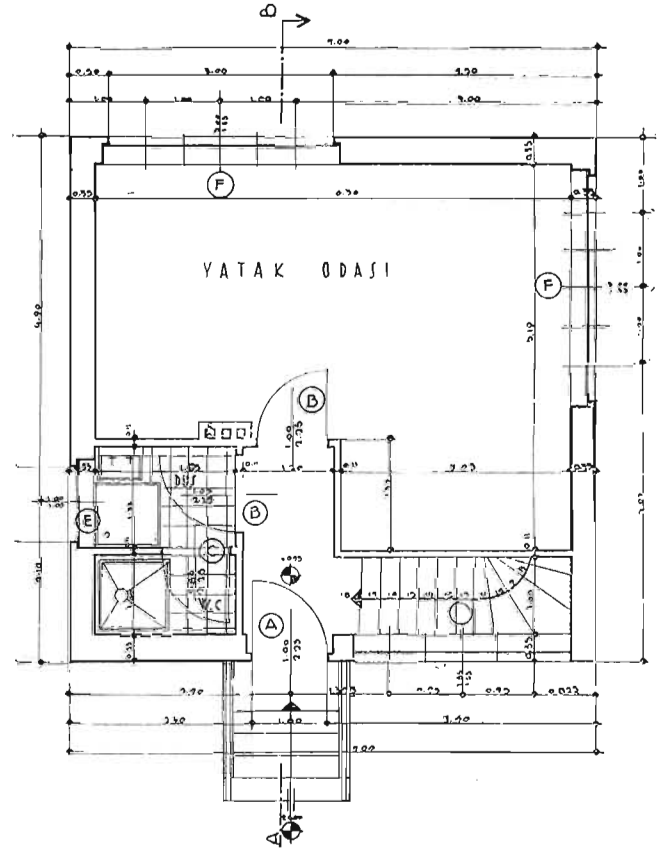

ÖN GÖRÜNÜŞ

Bir ev tipi. Ön, yan görünüş ve kat plânları
(Erazi vaziyetine göre önden ve yandan antreli, balkonlu veya balkonsuz.)

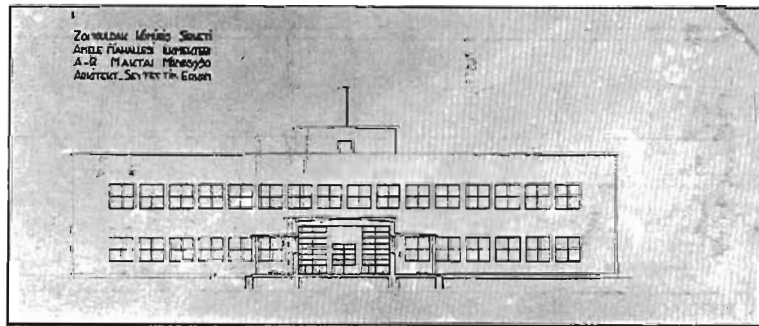
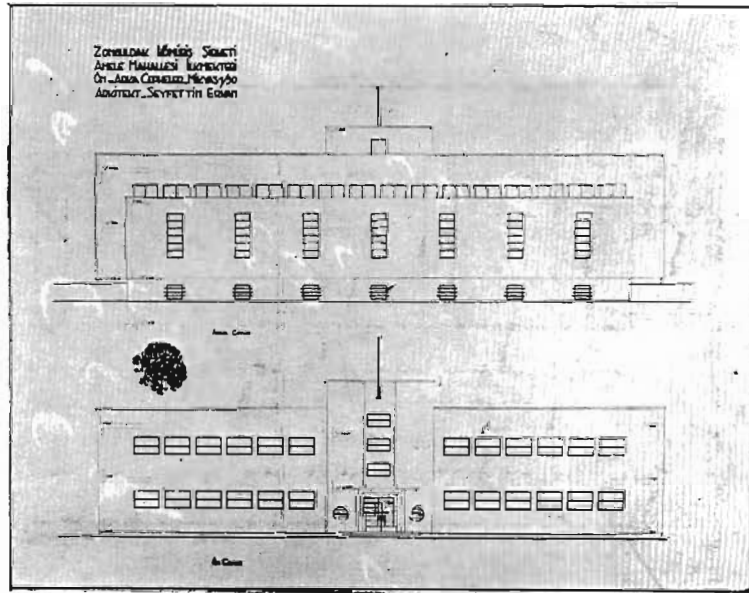
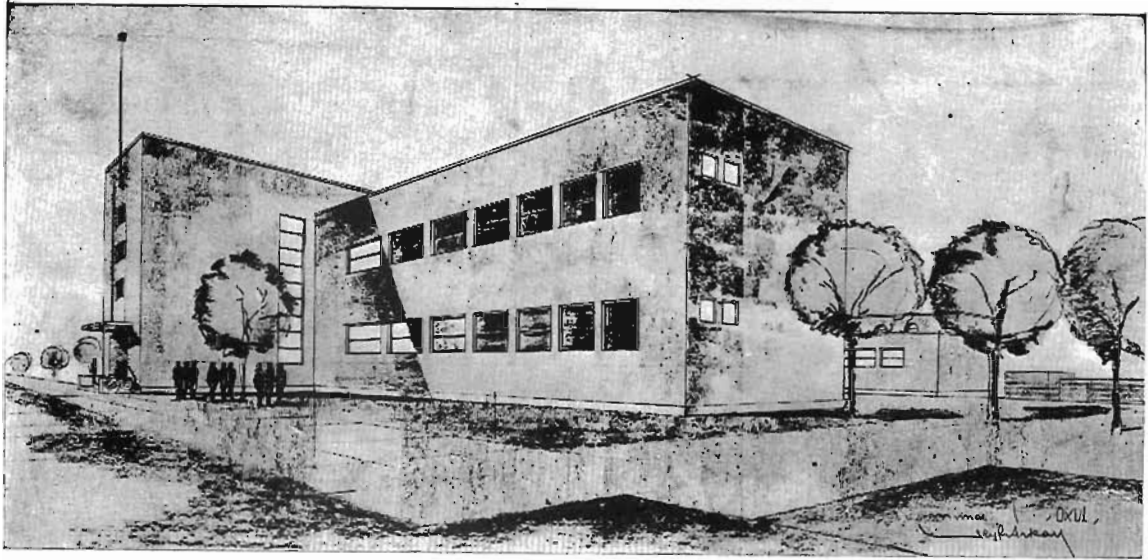
Alt katta yandan antreli tip.

Yer katında önden antreli tip.

evinden başlayan ilk Türk mimarlık hareketi şehir içinde ve civarında yeni ve modern Türk mahalleleri ortaya çıkarmıştır. Bu arada Sömi-kok fabrikası civarında büyük bir amele ve mü-

hendisler mahallesi de yeşil ağaçlar içinde ve etüdüli bir plân dahilinde doğmağa başlamıştır. Beş sene içinde tamamlanacak olan bu önemli çalışmanın programı dikkatle çizilmiş ve ilk o-

İlkokul binası. Görünüşler ve kesim.

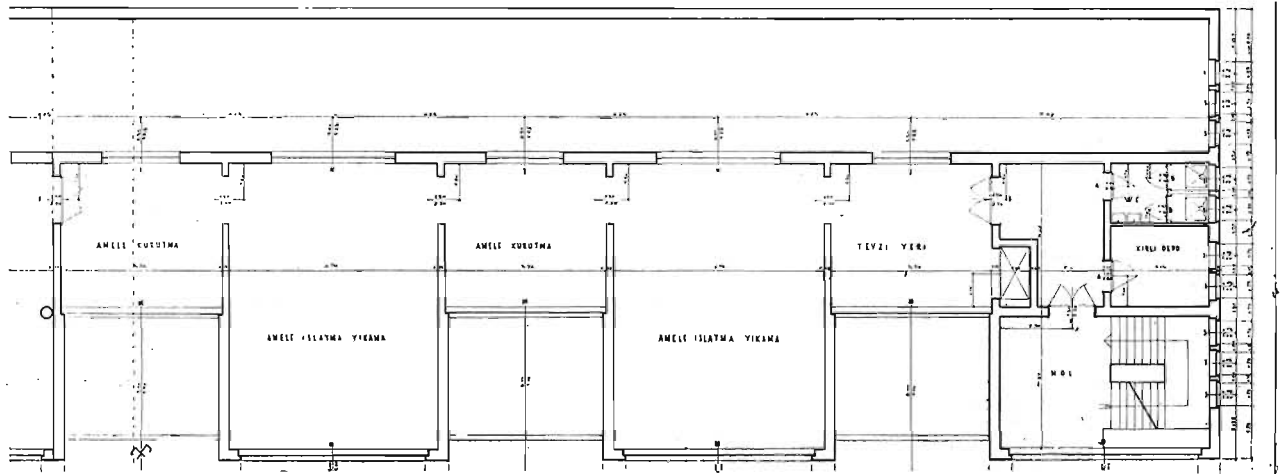
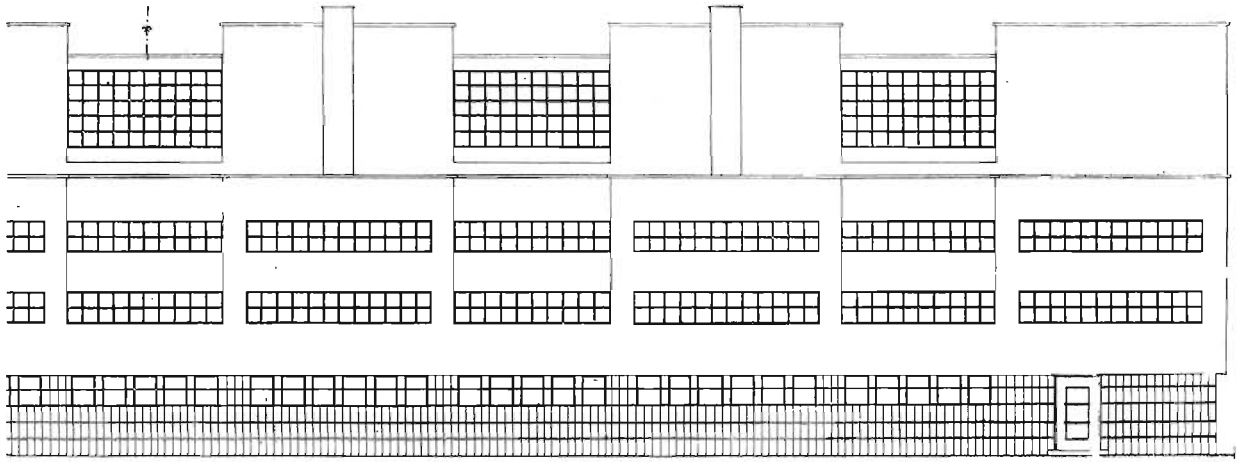
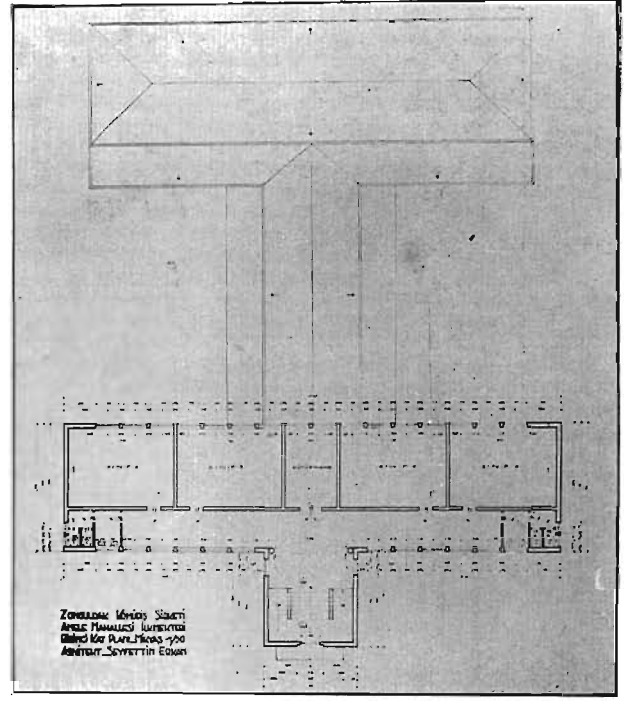
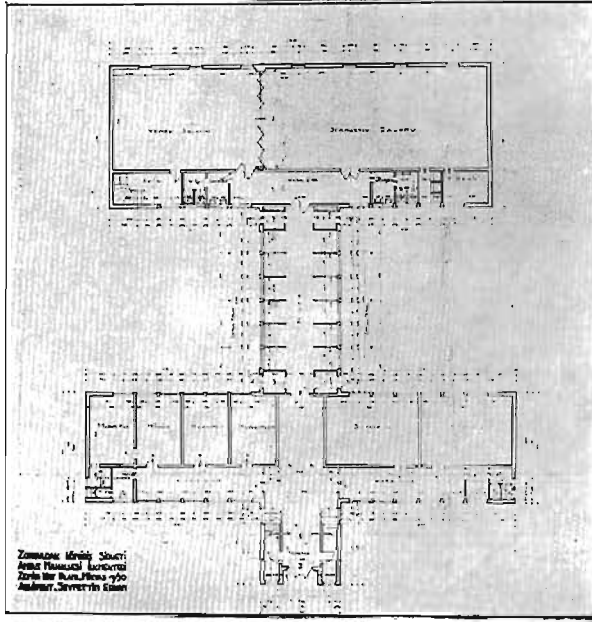
Okul 5 dersanelidir. Ayrıca kütüphane, jimnastik salonu, yemek salonu ve gardroblu koridorlar yapılmıştır.

olarak Sömikokta çalışacak olan bekâr işçi evleri, bunlara ait duş, çamaşırhane, aş evi ve yemekhaneler, bir okul, ustabaşı ve evli işçi evlerinin bir kaç tipi yükselmeğe başlamıştır.

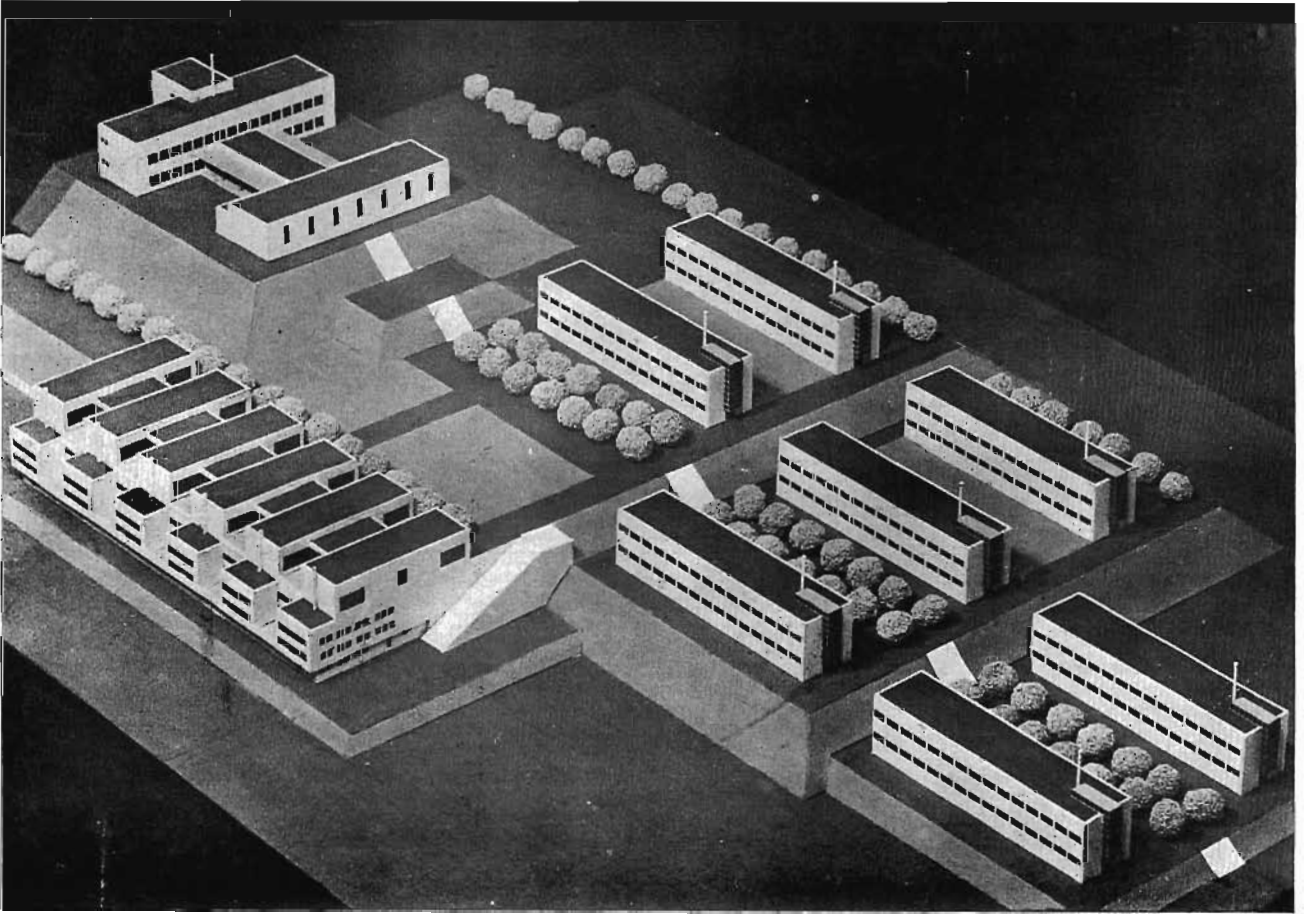
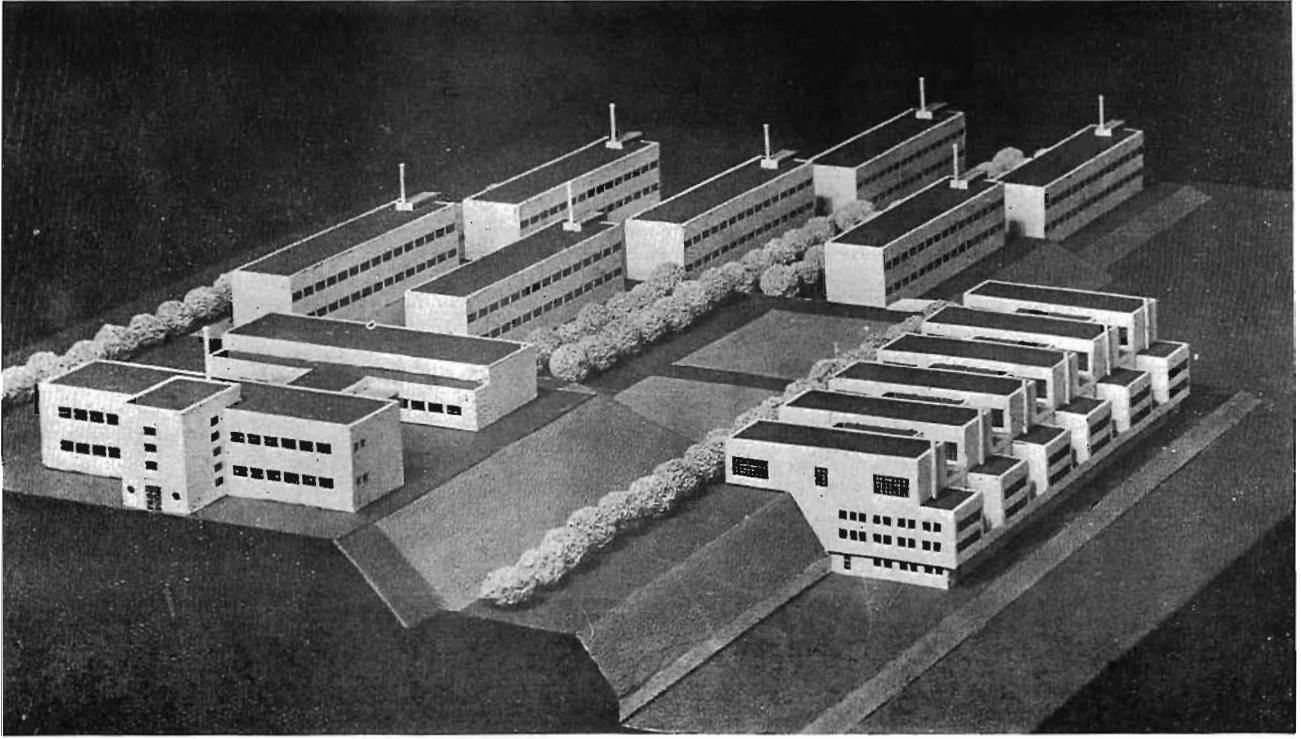
Bu sene yapılan inşaat mahallerinin ancak

bir kısımdan ibarettir. Arazi çok apik olduğundan yerin durumuna uygun iki ana yol bu mahalleyi şehire bağlamaktadır. Evler ikinci derece patika yollarla bu ana yollara bağlanmıştır. Bu plâna nazaran yollar tamamen açılmıştır.

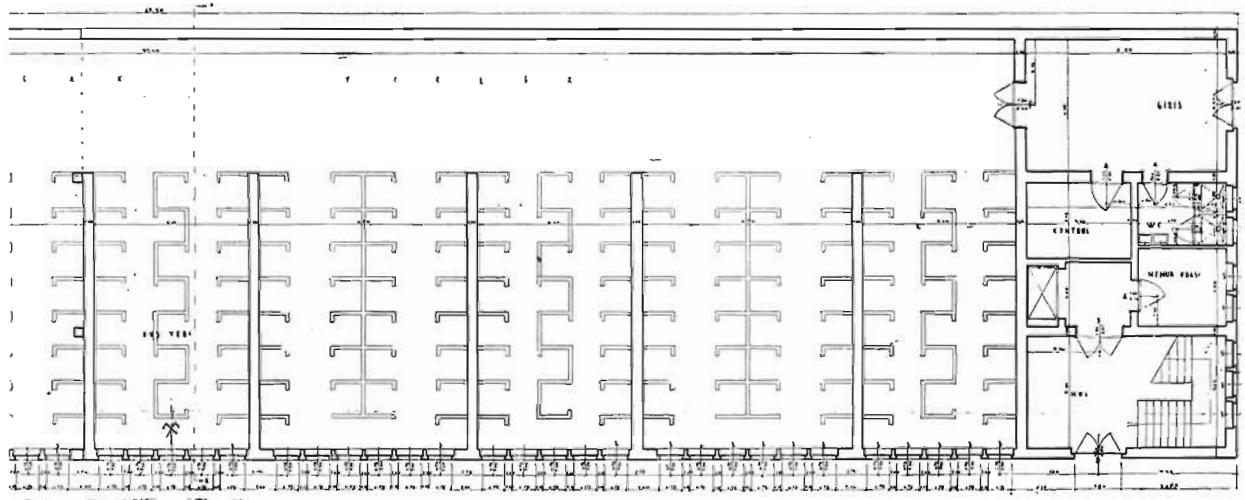
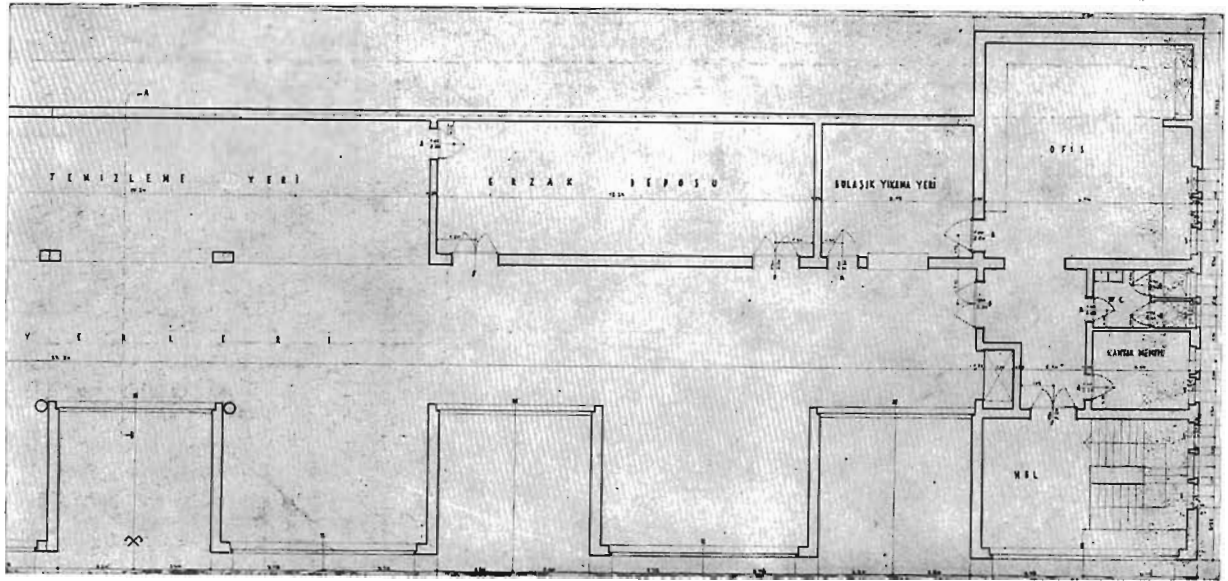
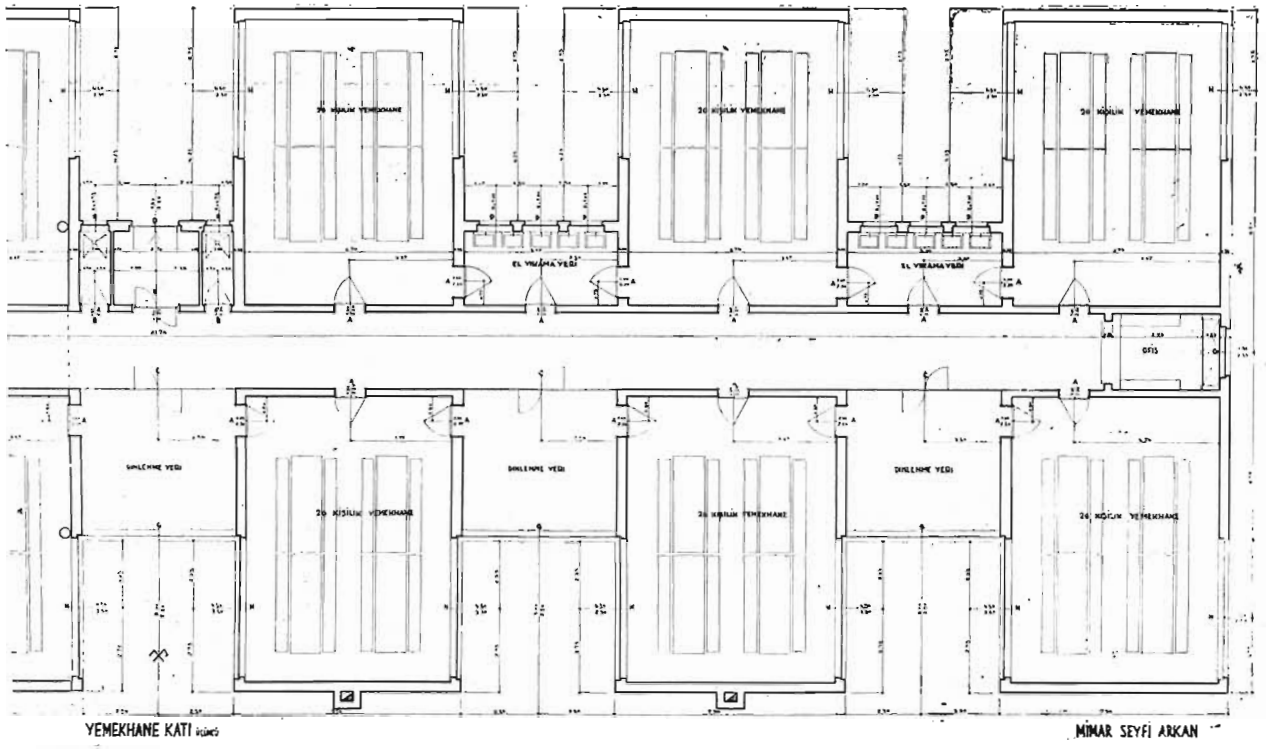
İlkokul kat plânları.

Yemekhane, mutfak, çamaşır ve duş binası arka görünüş ve alt kat plânı,

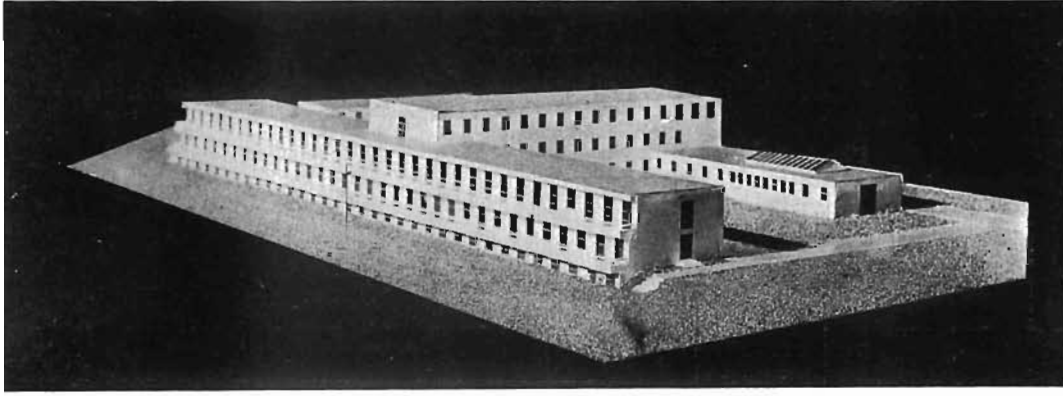
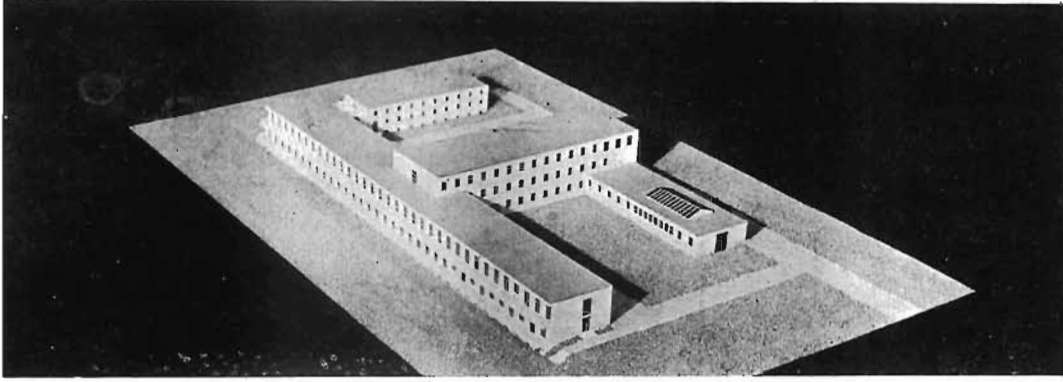

Amele mahallesi genel görünüş maketi.

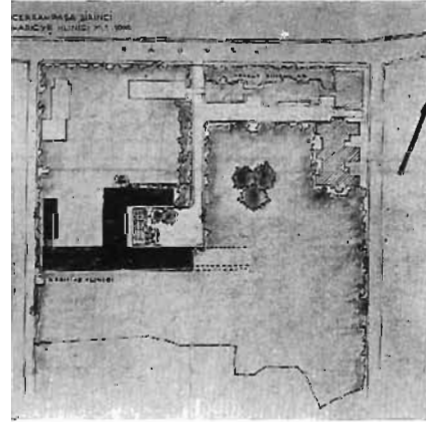

Yemekhane, ofis ve depo, duş katları plânları.

MİMAR SEYFİ ARKAN

Maket ve vaziyet plânı.

Cerrahpaşa hastanesi hariciye pavyonu

Belediye fen heyeti

Mimar Ahmet Sabri

Proje belediye tarafından Cerrahpaşa hastanesinin yanında yaptırılacak olan hariciye kliniğidir.

Bina 150 yataklı cerrahî, dimağ, ve tüberküloz hastalıklarına ayrılan bir kısımla Audituarlı bir poliklinik ve asistan ve hemşireler kısmından ibarettir.

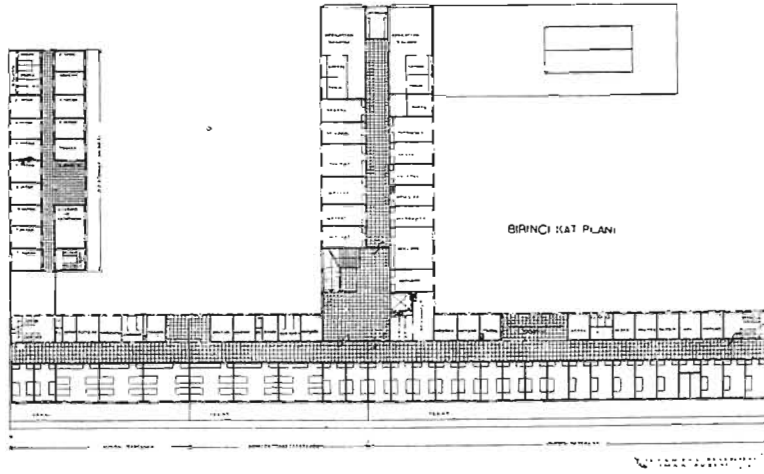
Yatak odaları kâmil denize manzarası olan cenup cihetine alınmış ve boydan boya giden balkonlar her odanın önünde bir teras temin etmiştir. Bu balkonlar, alttaki odaların güneş almasına mani olmamak için, kademe şek-

linde geri çekilerek yapılmış, bu kısmın bir tarafı kadınlara diğer tarafı erkeklere tahsis olunmuştur.

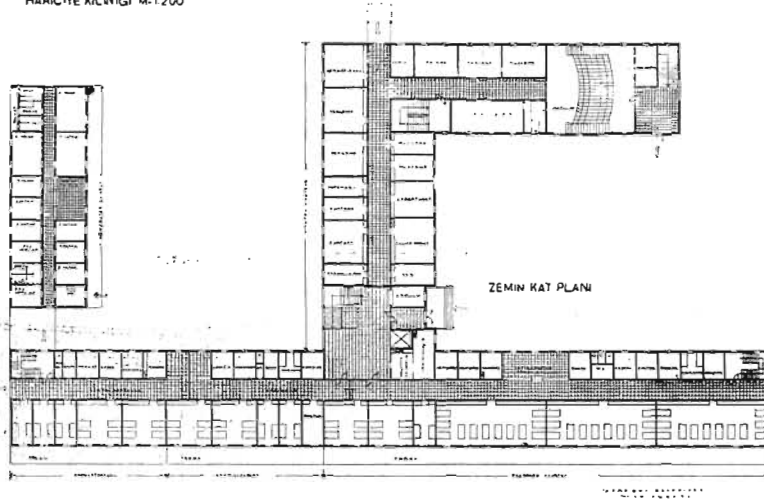
Poliklinik kısmı yatak holünün ortasına amuden alınmış, bu suretle erkek ve kadın kısımlarile en kısa bir yoldan, doğrudan doğruya birleşmiştir. Binanın irtifai arkadaki hastahane manzara ve ışığını kapamamak için yalnız iki katlı olarak yapılmıştır.

Proje tanziminde hastane baş hekimliğile en sıkı bir kontak dahilinde çalışılmış, en küçük teferruatına kadar doktorların fikirlerine ve tıbbî tecrübelerine riayet edilmiştir.

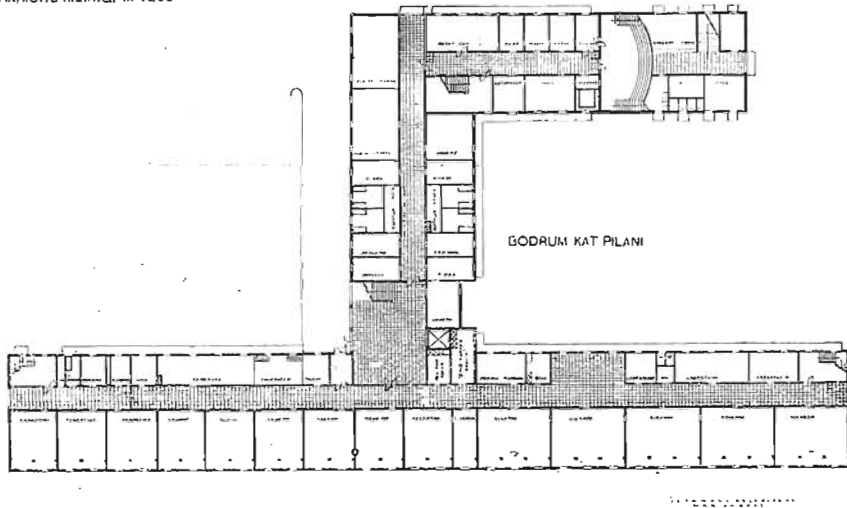
CERRAH PAŞA BİRİNCİ
HARİCİYE KILINĞI M-1200

CERRAH PAŞA BİRİNCİ
HARİCİYE KILINĞI M-1200

CERRAH PAŞA BİRİNCİ
HARİCİYE KILINĞI M-1200

Kat plânları.

Estetik terbiye ve mimari

Fazıl Ahmet

Bugünün zihin hayatında müterakki bir insanın tam ve kâmil bir fikir ve irfan terbiyesine malik olduğunu iddia edebilmemiz için o insanın kafa serveti ve zevki içinde estetiğin ne kadar yer tuttuğunu behemehal aramak mecburiyeti vardır. Vaktile fikir terbiyesi davası bu noktayı en ileriye gelen ehemmiyet safına geçirmiyordu. Lâkin günden güne kafalarda, ruhlar da ilmin, sanatın, felsefenin yeni yeni bir takım fütuhâtı bu meselenin ne büyük bir önemi olduğunu iyice ortaya koydu.

Şimdi kendi kendimize soralım: Estetik terbiye ne demektir? Mademki terbiye denilen mefhum, insanın gerek cismanî, gerek ruhî bütün istidat ve melekelerine azamî inkişafı temin etmek manasında bir anlamdır. Ve mademki (estetik) diye de gerek çizgi, gerek renk ve gerek ses ile insanların ruhunda bedîî heyecanları vücuda getirmek vasıtalarının ilmine diyoruz. Şu halde (estetik terbiye) düsturundan aşağıdaki manaları anlıyabiliriz:

1 — Estetik terbiye, iptida beni nevimizi güzel sanatların bizim varlığımıza, duyarlılığımıza ilham edebildiği bütün nefaset, ulviyet, incelik ve saire ihtizazlarını hüviyetimizin bol bol, derin derin ve her zaman yeni bir şevk duyarak zapt ve kaydedebilmesini temin etmektir.

2 — Bizi bu güzel sanatların ilham kaynaklarından dökülen temiz tatlara, şeffaf ve asil duygulara, nefis ve seçkin heyecanlara alıştırarak kendimizi adi ve bayağı bir çok temayülün alçaltıcı, kirletici tasallutundan kurtarmaktır.

3 — Uzun asırlardan beri cedlerimizin, muhtelif itikatlar, kanaatler ve maişetler ortasında hayatı, cihanı, güzelliği anlayışlarının, anlatışlarının bin bir şivesini, üslubunu gösteren namütenahi sanat eserleri karşısında zekâmızı, muhakememizi, bileyerek irfanımızı genişletmek, derinleştirmek, ziynetlendirmek ve bütün medenileştirmektir.

O halde?

O halde cevap pek basit, pek sarîh değil mi?

Yani yukarıda söylediğimizi tekrar etmek mecburiyetindeyiz.

Bugün, yarının faaliyet, medeniyet ve irfan alanına çıkarmak için büyüttüğümüz genci (estetik) terbiye ile de tıpkı (fizik) terbiye ile olduğu gibi teçhiz etmek mecburiyetindeyiz. Yani o gencin nasıl cismanî uzviyetini sağlam bilekler, kavi adaleler, canlı, cevval ve sıhhatte cihazlarla perkleştirmek istiyorsak, aynı suretle kendisinin manevî, fikrî, (organizmasını) da böylece medenî ve müterakki bir estetiğin icaplarıyla silâhlendirmamız vazifesi karşımıza dikilmiş bulunuyor.

Bu lüzumu ortaya sürdüğümüz zaman ise bilhassa bizim çoktan beri zevk yoksulu kalmış gibi görünen şu güzel toprağımıza - behemehal ve behemehal mimariyi hiç unutmamak, bilâkis pek sık hatırlamak ödevi vardır.

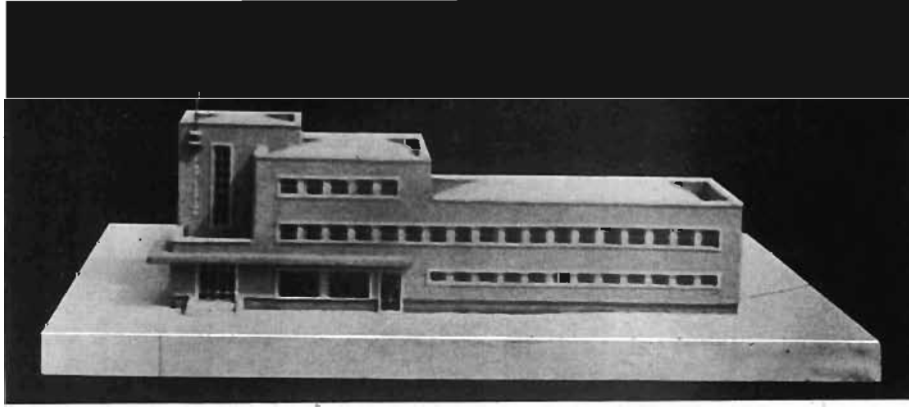
İrfanı, zevki selimî, sanat terbiyesi mamur olan bir baş, bir idrâk, düşünülüşü, kuruluşu, yapılışı ve bezenilişi virane denilecek kadar mimarî fukarası bir yurt içinde, ancak harabelere hapsedilmiş bir idrâk mazlumu, suçsuz ve günahsız bir asalet menfisinden başka bir şey değildir. Pek haklı olarak derler ki, her milletin yakın bir tarih çağı içindeki medeniyet değerini bize en ziyade sıhhatle gösteren miyar, mimarî eserleri olmuştur. Her devirde mimarî bütün bir medeniyetin hulâsasıdır.

Demek oluyor ki bu büyük, derin, geniş ve harikulâde sanatın bugünkü (rasyonel), muktesit, fen ve hıfzıssıhvacı realizm asrı içindeki manasından, ehemmiyetinden, değerinden habersiz kalmış bir cemiyet, diğer haberdar olduğunu iddia ettiği mefhumları asla kavramamış, kamlot eşyayı, en temiz mal zan edecek kadar anlama terazisi bozuk bir heyet mevkiine düşmüş. Sosyoloji bakımından hiç mubalâgalı ve temelsiz bir hüküm vermiş olmak tehlikesine düşmeden iddia edebiliriz ki; bir şehrin mimarisi, oradaki her nevi hayatın gerek yükselme, gerek duraklayıp yerinde sayma hareketini, gerek zevklerdeki asalet, kuvvet veya düşüş, devriliş,

aşağılayış ve nihayet soysuzlaşıp büsbütün mahvoluş grafiğini en yalansız gösteren sosyal bir belgedir.

Bugünkü kanına yeni bir (oksijen) alarak tap taze ve asrî varlığını ta temelinden çatısına kadar kurmak savaşına girmiş olan Türk oğlu hakikati asla unutmadı. Onun her aydınlık başlı ferdi bilmeli ki; bizim zaten bütün davamız, ter temiz ve asrî bir yurt kurmak olduğu, yeni

işimiz içtimai mimarlık, edebî mimarlık, sıhhi ve medenî mimarlık ilh... olduğu gibi bütün bunların tesis edileceği toprakta da en mühim bir iş mimarlığın asıl kendisidir. O, ne kadar ilerler, o ne kadar hak ve vazifesini bilirse bu yurt ta o kadar mamur olabilecektir. En müte- rakki manada mamur, en ışıklı ve geniş manada mamur ve nihayet en güzel ve estetik manada mamur!

Inhisarlar idare binası projesi

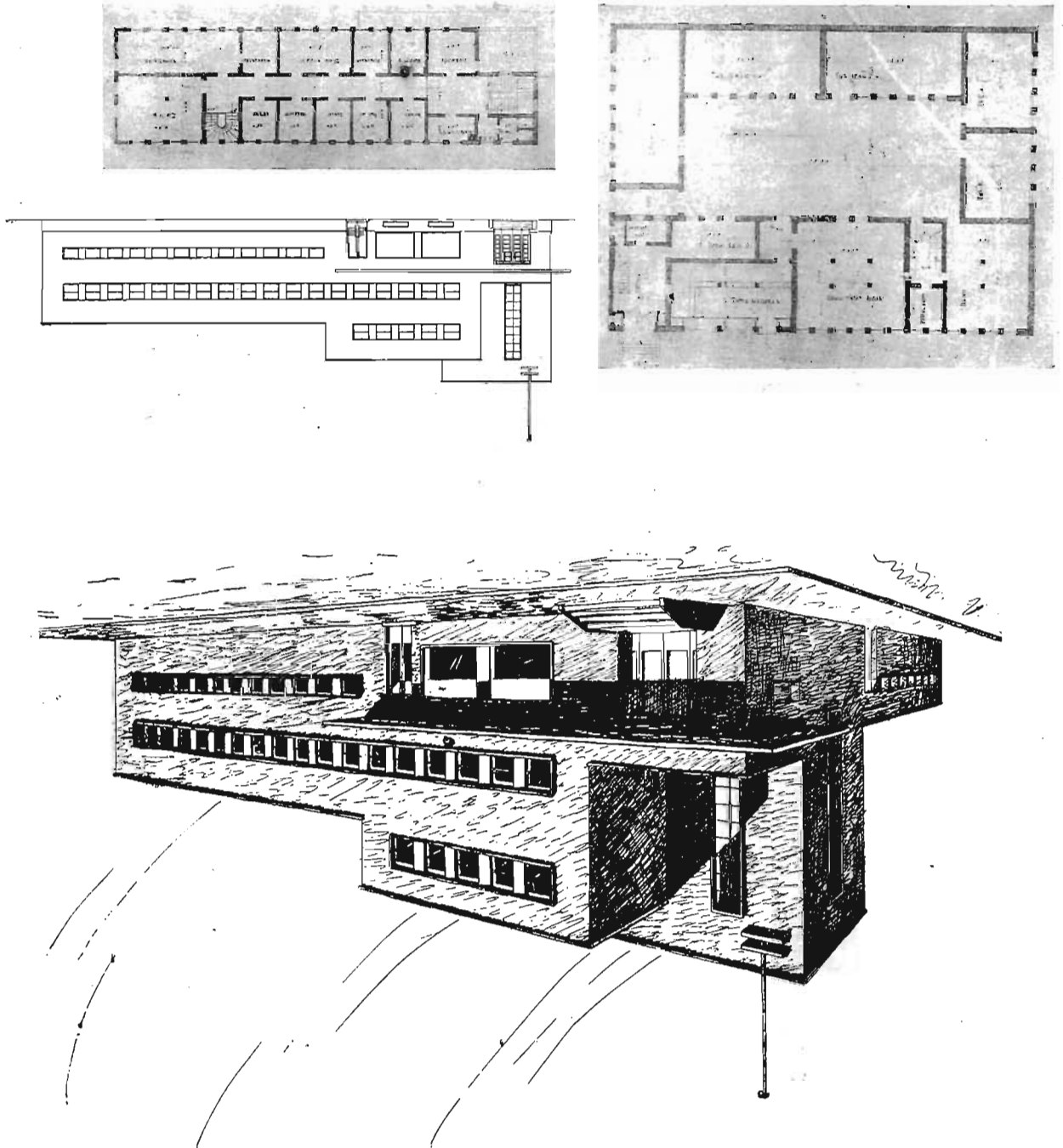
Mimar Tahir Tuğ

Proje evvelâ Sivasın hükümet maydanına nazır eskiden mezarlık olan üç yol ağzı geniş bir arsanın ortası için düşünülmüştür. Sonradan vilâyetin verdiği istasyon caddesinde köşe başındaki arsa şehrin daha işlek ve daha güzel bir yeri olması dolayısıyla binanın burada yapılmasına karar verilmiştir. Binadaki bütün hareketler köşeye toplanmış ve kitleler orada bağlanmıştır. Esas antre ve mağaza vitrinleri bu kısımdadır. Binanın çatısı evvelâ gizli olarak düşünülmüş sonradan şehirde fazla soğuk ve kar olduğu göz önünde tutularak çatı yükseltilmiş-

tir. Projenin bodrum katında kömürlük, kalöri-fer, müskirat depoları ve sığınak; zemin katta kaçak eşya deposu, mağaza, mamulât depoları vardır. Birinci kat tamamen idareye tahsis edilmiş olup arada sığınağa ve avluya inmek için tali bir merdiven vardır. Üst kat direktör ikametgâhı olarak yapılmıştır. Binanın inşaatı; bodrum ve temelleri taş; diğer katlar tuğla, döşemeler betonarme, çatı ahşap ve kiremit örtülüdür. Sıvası düz çimento sıvadır, arka tarafında tuz ambarları vardır.

D

Görünüş ve kat planları.

Tarih köşesi:

Ayasofya etrafında Türk san'at ekleri

Mimar Kemal Altan

İstanbul alındığı zaman mimar Kemalettin ile mimar Muslahettin Ayasofyayı kiliseden camiye çevirmişlerdi. İlk yapılan minarenin kaidesi ve kaide üstüne gelen kısmın üzeri yonma taş ile yapılmış gövde sathı ise tuğla işlenmişti.

Sonradan minare yüzü, sıvanarak beyaz renkli badana yapıldığı için tabii güzellikteki ilk alacalı şeklini kaybetmişti.

Sultanahmet çeşmesi karşısında bulunan - taş sathında şekillenmiş çubuklu, oyuklu yollar olan - diğer minare ise İkinci Beyazıt devrine ait mimar Hayrettinin eseri olduğu söylenir. Halbuki Hayrettinin yapmış olduğu camilerde minare zevki, daima kendini belli etmektedir. Divanyolu başında bulunan «Firuz ağa», Çemberlitaşa «Atik Alipaşa» camileri «Bayazıt camii» nin minarelerine bakarsak Hayrettine mahsus mimari bir ifade buluruz.

Böyle çubuklu, oyuklu şekilde gövde işlemleri olan minareleri en çok Koca Sinan yapmıştır. Sinan; Ayasofyanın diğer cihetindeki birbirine benzeyen iki minareyi (Hicri 931) de mabedin ağır ve gobat cüssesine göre kalın gövdeli olarak yaptığı zaman Ayasofyayı de beraber tahkim etmişti.

Ayasofyanın daha yapılışında bünyesi saktı. İnşaâtı 5 senede tamamlanmıştı. Yapıldığı tarihten 20 sene sonra da kubbesi çökerek yıkılma tehlikesi göstermişti.

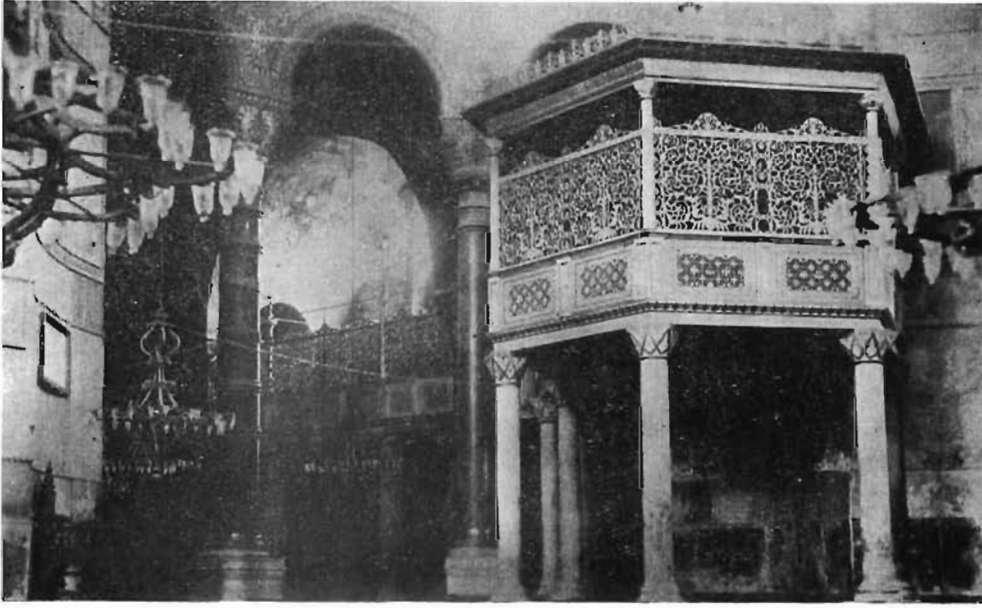
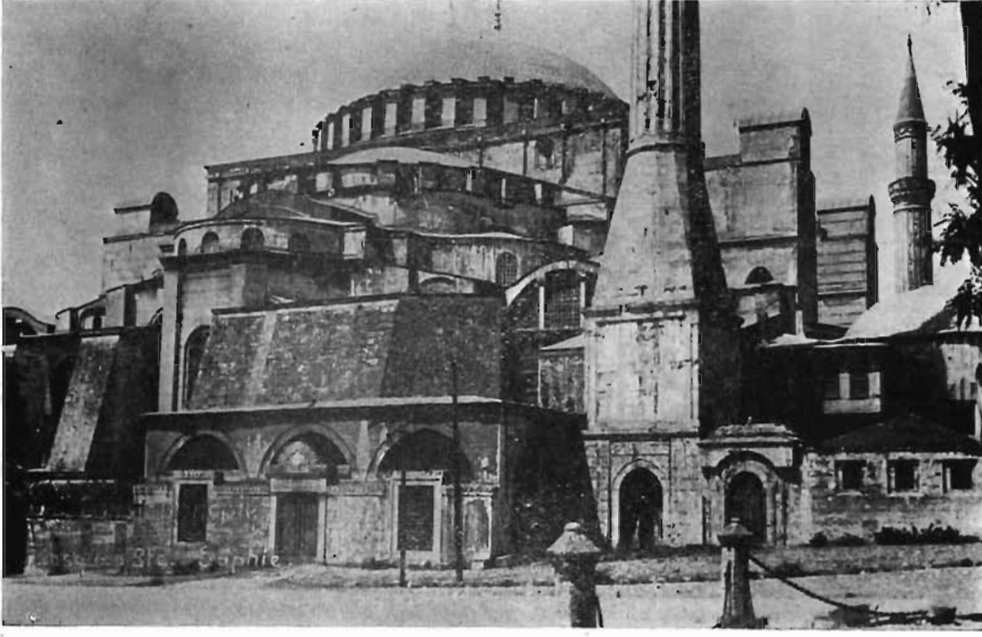
Mimar Miletli İzidorun yeğeni genç İzidor tarafından kubbesi, (30 kadem yükseltilmek suretile) yeniden yapıp tamiri dahi inşası kadar 5 sene sürmüştü.

989 da ikinci Bazil zamanında çöken kubbe si tekrar onartılmıştı.

1317 de ikinci Antranik tarafından kubbede ve mabedin esas yerlerinde mühim tamirler yapılmış olduğu halde 1346 da beşinci Jan Paleolog zamanı, şark tarafındaki ayakla beraber askı kemeri çökmüş olmakla kubbenin bir kısmı yıkılmağa başlamıştı.

En sonunda Türkler eline geçen bu sakat, kocamış tarihi anıt, bizim bakımımızla, korumamızla bugünkü uzun ömrünü bulmuş ve öz malımız sırasına geçmişti.

Türk mimarları Ayasofya için çok çalışmıştı. Büyük kubbeyi tutan içteki kalın ayakların açılmamasını temin için, ayaklar hizasında dıştan kuvvetli dayakları Koca Sinan yapmıştı. Son Cümhuriyet devrimizde bile (1926 da) Ayasofya kubbessinın sabit müşirelere göre vaziye-

Dışarda ve içerde ilâveler.

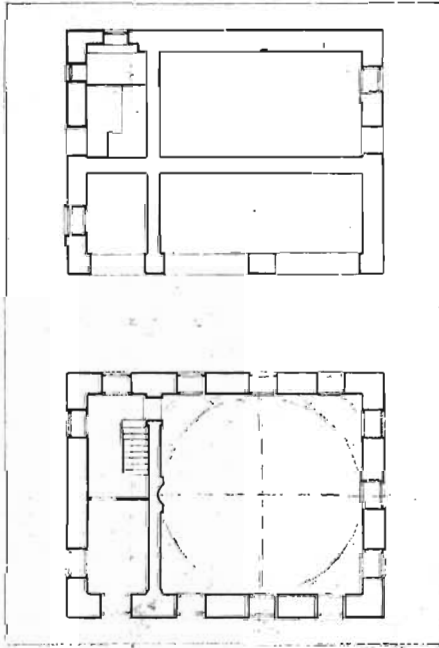
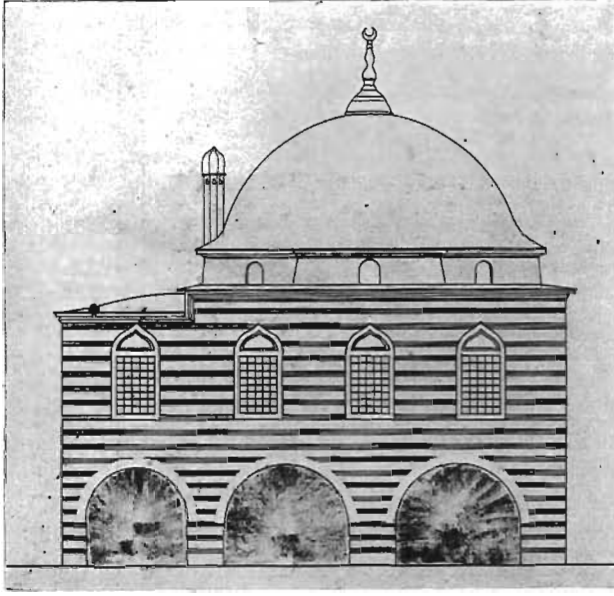
tini tesbite ait mukavemeti ecdam hesabı ile projeleri yapılarak kubbe ve duvarlarındaki in-hirafların ilk zamanlarına ait tağyiri şekilleri cldüğünü merhum hocamız mimar Kemalettin bir raporla bildirmiş, bunun üzerine 50 bin lira sarfile kubbesi tamir ve tahkim edilmişti.

Ayasofyanın içini dolduran, etrafını saran bir çok önemli Türk ekleri bu manzume ile beraber kaynamıştı.

Üçüncü Ahmedin yaptırdığı hünkâr mahfeli Bizans san'atı ile imtizaç eden Türk ruhunun en ince bir zevkidir. Üçüncü Murat zamanında mimar Sinan tarafından yapılmış olan minber ile

müezzin mahfeli ve üç adet mermer kürsü, Birinci Mahmut devrine ait kütüphane kısmı en temiz ulusal örneklerdir. Bizanslılar mimariden ziyade mozayik süsler üzerinde marifetlerini göstermişlerdir. Altın yaldızlı - bir nevi şeker taşı cinsinden - ufak, ufak tanelerden mürekkep mış şeklinde kakma olarak işlenmiş bu mozayiklara karşı, Türkler, kabartma nakış üzerine olan çinilerin renk ve tertibindeki seçilmiş güzelliklerle satıh kaplama hünarlarını meydana koymuşlardır.

Bizanslıların taş oyma işleri belli başlı ken-ger denilen akant yaprakları olup bunlar da

Birinci Mahmut mektebi. Görünüş ve kat planları.

en çok kemerlerde, sütun başlıklarında tezyini şekil almıştır.

Türkler yekpare mermerleri dantel gibi gayet musanna işlemeye, birbirine geçme hendesi şekiller üzerine yonmada ve oymada en üstün, en ince kabiliyeti göstermişlerdir.

Modül hesabıyla yapılmış temiz bir Türk sü-tununun, istalaktit üzerine çok san'atlı işlenmiş bir Türk başlığının, somaki ve granitlere ince kalem ile zıvana açılarak taşların ek ve kenet suretile kavsine göre düzgün tertibini gösteren yüksek bir Türk kemerinin güzelliklerini Bizans san'atında hiç bulamayız.

Ayasofyanın plân tertibine ve kuruluş esasına gelince:

Mabet içinde; iki yanı dehliz kalmak üzere dört kalın ayak üzerine oturan 31 metre kutrunda büyük orta kubbe sahasını, 18 metre açıklığında bulunan iki geniş yarım kubbe açmış ve bu yarım kubbeler tekrar üçer küçük yarım kubbeyle taksim edilmiştir. Ayaktan ayağa çevrilerle bağlanan dört askı kemerinin tam re's noktaları orta büyük kubbenin kaide kasnağı altında özengi yahut kilit taşı payı teşkil ettirecek nisbetli bir kalınlık arası bırakmamıştır.

Bütün kuvvet gerginliklerini kendi aralarında çarpıştıran bu teşkilâtı, Türk mimarlarından Hayrettin ile Koca Sinan zaif bularak, ilkin Hayrettin Bayazıt camisini, sonra da Koca Sinan Süleymaniye ile Tophanedeki Kılıç Alipaşa camii'ni yaptıkları zaman Türk mimarisinde daha fennî esaslar göstermişlerdir.

Ayasofya önünde «Mimar Sinanın, mimar Davudun, mimar Mehmedin» üç usta eseri görülür. Bunlar; Bizans mimarisine karşı san'at üstünlüğünü koyan türbelerdir.

Çifte kubbeli olan her üç türbenin mimari şekillerini güzelleştiren mermer satıh kaplamalarındaki çok temiz işçiliktir. İkisi; altı köşe plân üzerine olup birbirine benzer; ortadaki İkinci Selime ait olan Koca Sinanın eseridir. İçinde sekiz sütun taksimatı vardır. Bu türbelerin dış şekillerinden ziyade iç güzelliğini arttıran çok tatlı desen üzerine renkli kabartma çini panoların birbirine yaraşmış tertipleridir. Yabancı gezicilere bu türbeleri açıp göstermek bu vesile ile Türk san'atını kendi özlüğü üzerinde tanıttırmak çok önemli bir hizmet olur.

Ayasofyanın avlusu içinde Birinci Mahmudun yaptırdığı şadırvanla mektep ve imaret binaları görülür.

Birinci Mahmut devrinde - Hekimoğlu Ali paşa gibi yüksek bilgili büyüklerin çalışmasıyla - mimariye fazla bir önem verilmiş ve bu sebeple güzel san'atlarda bir çok medenî eserlerimiz yapılmıştı.

Birinci Mahmuda ait Ayasofya avlusundaki mektep binasının zemin katı evvelce bir esnaf kahvesi halinde idi. Kemer teşkilâtını kapatan eski kötü camekânlarını, çerçivelerini ve içindeki derme çatma tahta peyke döşemelerini kaldırıp eserin restore suretile tamir edilerek göz önündeki önemli biçimini göstertmek lâzımdır.

Yaptığım kat plânlarından ve yüzden görünüş resminden esasının ne kadar sade temiz olmak üzere mimari bir değer taşıdığı görülmektedir. Sonra bu mektep binasının yanındaki o güzel şadırvanın da mimari teşkilâtı - her dilünün ölçüsü 3.90 mesafe açıklığını gösteren - sekiz sütun üzerine olup üstü kubbeli, geniş bir sakaf ve saçakla örtülüdür.

16 köşe üzerine yapılmış olan orta sebil mahalinin mermer musluk aynasının kenarları yarım yuvarlak işlenmiştir, tekrar bunun üzerine aynı taksimatta bronzdan ince iş döküm suretile yapılmış çok musanna motifli ve şekilli bir havuz parmaklığı dolasmaktadır. Kubbe ve saçak altı tavanları da altın yaldız üzerine kabartma nakışlıdır.

İmarete gelince; bu binaya Suluanahmet çeşmesi karşısında rokoko tarzında yapılmış süslü bir tak şeklinde bulunan merasim kapısından girilir.

Yonma taş sathı araları sınavari tuğla ile öz biçimde çok önemli yapılmış olan bu medenî izerin bugün ambarlıktan kurtarılaması, mükemmel bir teşhir salonu halinde tamiri ilk sıra işlerden olmalıdır.

Adliye ciheti köşesindeki Sultan İbrahim'in mimarbaşı Kasıma yaptırdığı sebilin - sebiller, çeşmeler belediye elinde olduğu için - artık Ayasofya müze olduktan sonra eklerinden sayılarak hiç olmazsa içindeki molozların temizletilmesi lâzımdır. Sonra da o sıra dükkânlarının kaldırılması teşebbüsüne biran evvel sonuç verilmelidir. Ayasofyanın; - Türkler elindeki - ilk zamanına ait hududu Fatih'in vakfiyesinde böyle gösterilmiştir: [1].

[1 — Nefsi büyük kilise «Ayasofya», yeni kalai sultaniye «Topkapı surları» civarındadır.

2 — Şarkında kenisei sultaniye «Aya İreni kilisesi» dir.

3 — Batısında Ayasofyaya imam tayin edilenlerin oturmasına tahsis edilen bina ile saatçi Hamza Balinin bulunduğu kenisei sultaniyedir. «Avlusunda ayrıca bir Bizans tekkesi halinde kilise bulunduğu anlaşılıyor.»

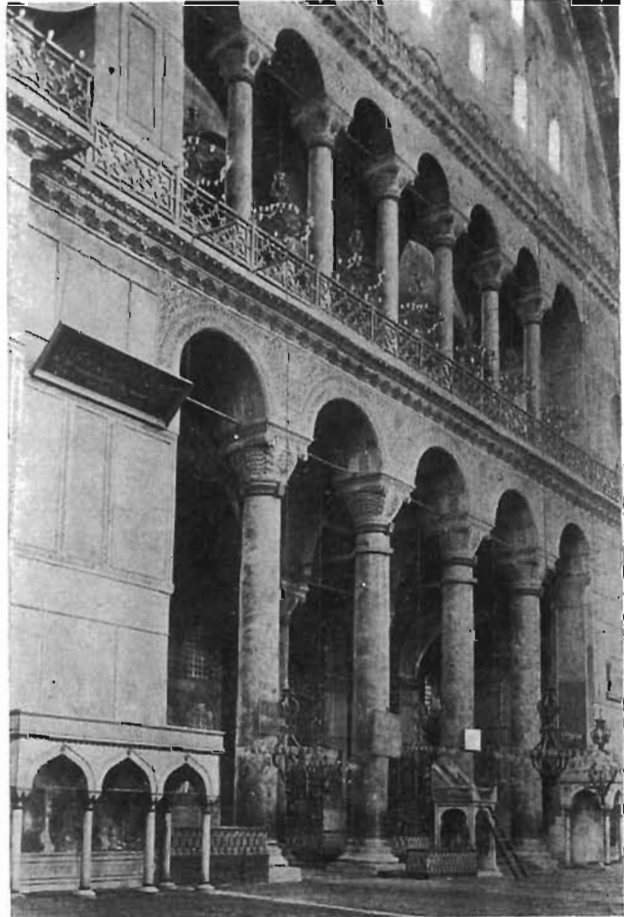
4 — Şimalinde Ayasofya tetimmatından olan medrese arasında üstü damlı tarikiâm].

Biz şimdi Ayasofya etrafının düzeltilmesi için yalnız bir hududundaki Topkapı sarayı surları duvarına bitişik derme çatma evleri oradan silmeği ve o yolun tarihi şerefini meydana koymağı düşünmeliyiz. O zaman dört ciheti açık kalacak olan Ayasofyayı güzelleştirecek güzel san'at ekleri, etrafına önemini bir kat daha taşımış olacaktır. Biz her zaman bu Türk varlıklarını koruyarak göz önündeki özlüklerini belirtmeliyiz!

[1] Bu vakfiye Topkapı sarayı müzesi müdürü Tahsin tarafından arapça olarak neşredilmiş Son posta muharrirlerinden İbrahim Hakkı tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

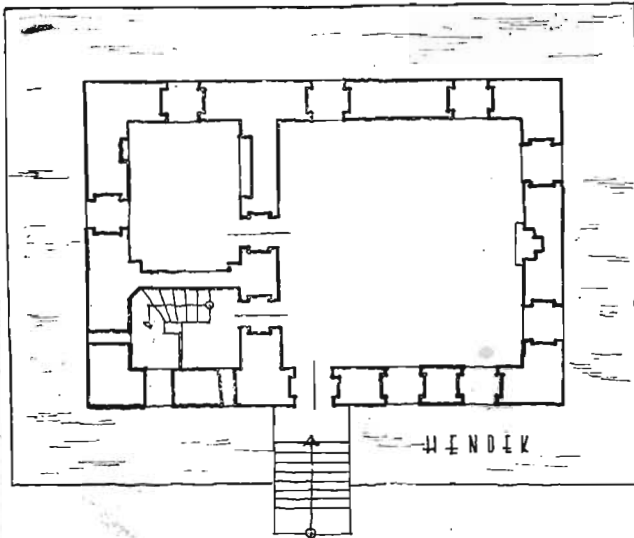
İmaret kapısı

İçeride ilâveler.

Alt tonozlar ve hendek, iç görünüş, kat plânı.

Medenî izerlerden :

Siyaveş paşa kasrı

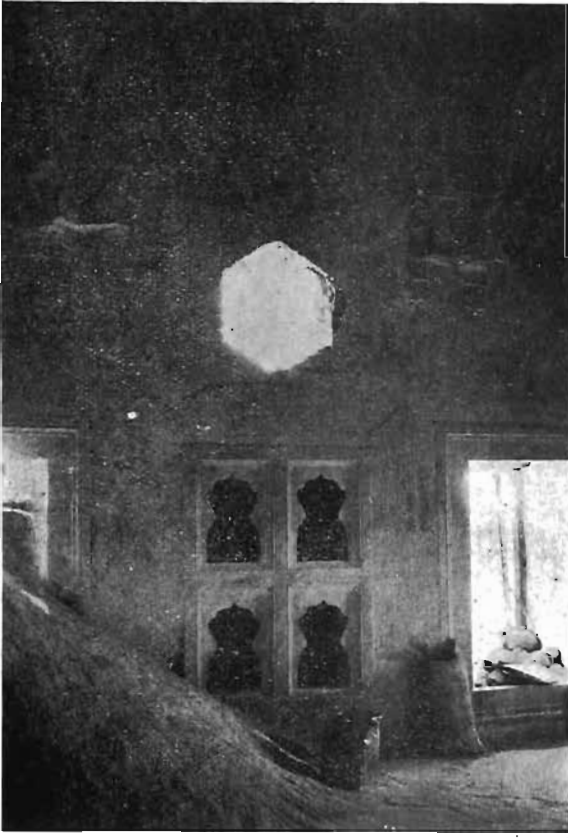
Mimar Kemal Altan

Koca Sinanın Siyaveş Paşaya yaptığı kasır sular üstünde zarif bir füskiye motifi gibidir. Bu kasra ait olan resimlerin altında izahat verilmiştir.

Görülen plâna göre, kasrın ilk şekli tadile uğramıştır. Sonradan - çirkin bir yama gibi - uydurma ilâve kat çıkılmasından dolayı dış görünüşünden de bellidir ki, orta büyük kubbe yarım şekil almıştır.

Kasır, çok sağlam malzeme ve temiz işçilik

ile yapılmıştır. Taşları Bakırköyünün kefeği cinsi olup bütün yonma suretiyle kaplanmıştır. Bu önemli izeri İstanbul Müzeler idaresi korumak için kendi eline almağa çalışmaktadır. Şimdi, Bakırköyünde - Siyaveş Paşa adından galat olarak - «Çavuş başı» denilen bu çiftlik, kireç deposu halinde kullanılmaktadır. Anıtlar mücadelesinde ilkin hatıra gelecek işlerden biri büyük ustamız Sinanın bu önemli mimarî örneğini kurtarmak olmalıdır.

Kasrın bugünkü halinden iç ve dış görünüşler.

Gelişmeler. Melek Celâl

Melek Celâl ve İhab Hulûsi sergisi. İstanbul

Mısır apartmanında güzel bir tertiple açılan sergide İhab Hulûsi ve Bayan Melek Celâl eserlerini bir arada teşhir ettiler.

Ticari, endüstriyel sahalarda bizde afişe hiç bir ehemmiyet verilmediği zamanlarda Avrupada Püblisite tahsilinden dönen İhab Hulûsi memleketimize teknik bilgiye dayanan bir (Art commercial) getirmiştir.

Bidayette bugünden ziyade müşterilerinin isteklerini eserlerinde yerine getirmek mecburiyetinde kalan san'atkâr bu sergisinde bize ilk zamanlardaki afiş telâkkisile bugünkü farkları canlı afişlerle gösteriyor.

Ticaret ve endüstride olduğu gibi bir memleketin propagandasında büyük yer alan Püblisite san'atı malının sürümünü artırmak, geniş piyasalarda malını tanıtmak isteyen her tüccarın kıymetini çok iyi bilmesi lâzım gelen bir şube olduğu halde bizde henüz kâfi derecede geniş bir alâka uyandıramamıştır.

Bu sebepten bu gibi işlere ihtiyaç gören müesseseler bile san'atkârın kendilerinden çok daha iyi bildiği bu işlerde serbest çalışmasına imkân bırakmamaktadırlar.

İlk ve bitmiş bir kompozisyonun tatbikinde büyük farklar gördüğümüz İhab Hulûsinin afişlerindeki ilâveler hep bu yanlış düşüncelerden ileri gelmiştir.

Dış memleketlerde Türk sigaralarını tanıtmak için yapılan bir afiş basılmağa verildiği sırada kırmızı fon üzerine yaldızlı bir alâmeti farika ilâvesi afiş kompozisyonu üzerindeki bütün manayı bozmuştur. Hemen, hemen bütün eserlerinde bu gibi müdahalelerle karşılaşmış olan İhab Hulûsi bu sergisile demek istiyor ki:

Her afişin veya diğer işler için yaptığım kompozisyonumun bir de tatbik edilen şeklini teşhir ediyorum. Ben kompozisyonlarımı bilerek yaptım. Bana bu işleri verenler eserlerimi bu şekle soktular. Bütün bu hatalarla beraber asılları güzel olan bu ilk afiş ve Püblisite sergisindeki eserlerde bilgi ve kuvvetli bir tekniğin tamamladığı büyük bir san'at kıymeti vardır.

Bayan Melek Celâlin eserleri arasında bir kaç natürlü uygun renk etütleriyle, kompozisyonlarda umulmıyacak bir fırça hakimliğiyle göze çarpmaktadır.

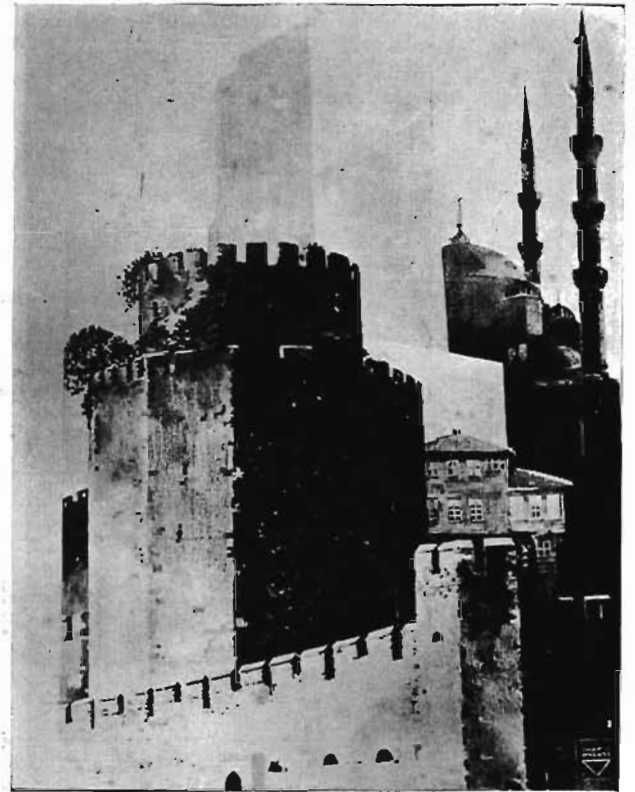

İki büst. Dikiş. Ağlayan kadın. Melek Celâl.

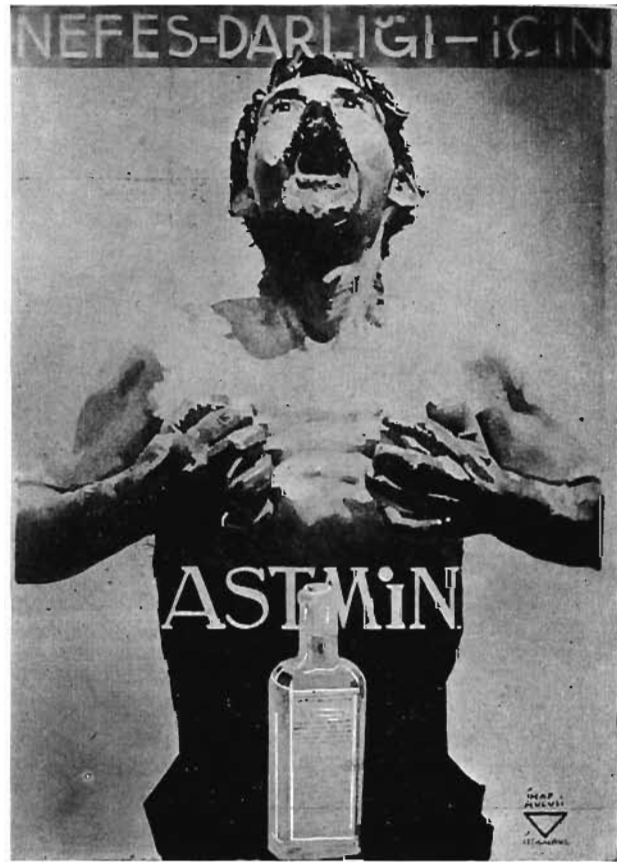

Nû. Melek Celâl. Piyango. İstanbul. İhab Huloşi.

Istanbul. Kumbara. Astmin. İhab Hülûsi

Uzaktan genel gece
görünüşü.

Arsiulusa beşinci İzmir panayırı

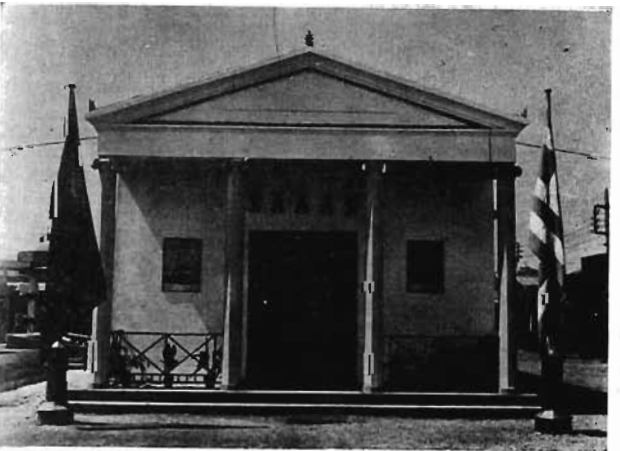
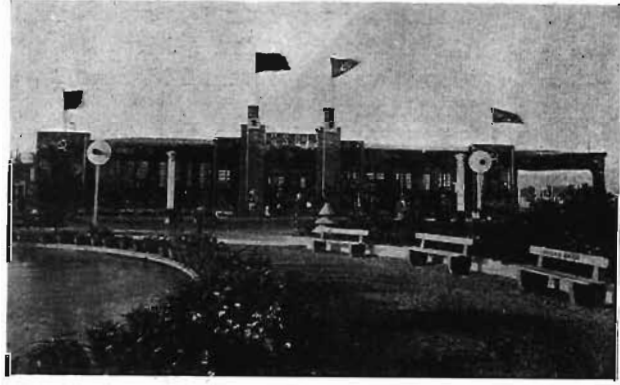
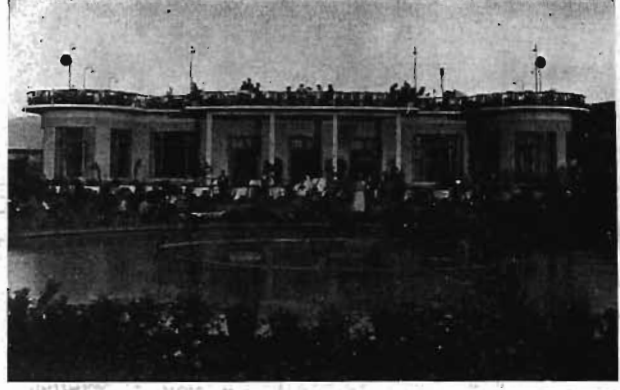
Panayır , bir plâna dayanan, en titizleri memnun edecek kadar temiz asfalt yollu bir saha üzerinde her sene açıldığı yerde kurulmuştur. Şehrin bütün büyük yollarının birleştiği ve Atatürk anıtının bulunduğu meydana da olan panayır yeri açık, serbest bir meydan olması, pavyon bölüklerinin tatbik edilen bir plânla hazırlanması panayır komitesine ve pa-

viyon sahiplerine güzel bir panayır hazırlamak imkânını vermiştir.

Panayır komitesinin, ekonomik, endüstriyel, ve ticari durumlar için açtığı bu panayırı iç veya dış memleketlerde yerli firmaların ihtiyaçlarını düşünerek modern panayircılık ihtiyaçlarına cevap verecek bir organizasyonla tertip etmiştir. Komitenin gezicilerin de panayırda görecekları

Sovyet pavyonunun içi ve İtalyan pavyonu.

Gazino, antre ve muhtelif pavyonların görünüşü.
(Aşağı soldaki barelief İ. Hakkı Oygandır)

güzel pavyonlardan başka onlara dinlenecek bir yer aramış olması şehircilik bakımından İzmir için bir çok kazançlar temin etmiştir. Bu maksatla panayırın antresinden panayır gazinosuna kadar güzel bir pasifikle uzayan parkın üzerindeki muhtelif havuzlar, ışıklı sütunlar ve bir çok gizli ziya veren reflektörlerle bu park geceleri geniş, zengin bir eğlence yeri olmaktadır.

Büyük gazino da, yine halkın eğlence ihtiyaçları için düşünülmüş yep yeni dekorları ve bel ışıkları ile İzmirlilerin panayır müddetince dinlenecekleri, eğlenecekleri bir yer olmuştur. Ekonomik, endüstriyel ve tecimsel sebeplerden doğan Arslulusal İzmir panayırı her sene daha ileri bir adımla inkişaf ederken şehircilik bakımından İzmir'e olan sanat ve kültürdeki kazançları çok büyüktür.

Bugüne kadar yalnız Ankara ve İstanbul'da toplanan sanat hareketlerinden uzak kalmış olan İzmirde yanılmıyorsam hiç bir güzel sanatlar sergisi açılmış değildir.

Zengin ve cömert topraklarının bol verimleri çok eski asırlardan beri muhtelif medeniyetlerin görülmesine sebep olan Ege bölgesi her adımımda hiç bir yerde göremiyeceğimiz kadar zengin ve sanat kıymetleri çok yüksek izlerle doludur.

Her bakımdan kıymeti çok yüksek olan Ege bölgesinde Arslulusal İzmir Panayırı ekonomik kazançlarla bugün Avrupalıların endüstri olarak kabul ettikleri turizm için de rol oynayabileceği gibi kültür ve sanat terbiyesinde de halka açılan bir panayır değil güzel bir sanat sergisidir. Hayatla alakası olan ve bugün ticaret ve sanayide yüzde yüz yer almış olan tatbiki sanatların bütün yenilikleri bu gibi büyük Arslulusal panayır ve sergilerde gösterilir.

İşte İzmir, yerli, ecnebi bütün endüstri ve tecim adamlarına kendilerini göstermek, mallarının iç ve dış piyasalarda sürümünü arttırmak için kurduğu panayırda bugünün dekoratör ve mimarlarına da çalışacak bir yer hazırlamış oluyor.

Pavyonlar:

Sovyet: Panayırda büyük Sovyet Rusyanın pavyonu en büyük bir yer kaplamaktadır. Sovyet endüstri ve toprak ürünleriyle madenlerini, ağır endüstrinin çıkardığı makine nümuneleri, kültür ve propaganda kısmile tamamlanan bu pavyon sergicilik bakımından zengin, modern etalajlarda zevkle ve güzel kompozisyonlar içinde teşhir edilmiştir.

Kültür ve propaganda kısmı büyük fotomontajlarla, canlı kompozisyonlar içindedir. İfade etmek istedikleri manayı açıkça anlatan bu güzel eserlerle Sovyetler dış memleketlerden istirak edenler arasında İzmir panayırına ehemmiyet vermiş birinci derece zengin bir pavyondur.

Banko di Roma: İtalyan pavyonu, sergicilikte çok ileri gitmiş olan İtalyanın, bu pavyonu, dış mimari ve iç kompozisyonları itibarile çok zayıf, İtalyadan gelmiş olduğu belli olan turizm ve endüstriye ait foto montajlar pavyonun en güzel parçasıdır.

Yunan pavyonu: Elen tarzında klasik bir pavyon, içteki etalajlar daha iyi olabildi. Turizm köşesinde canlı afişler, vitrinlerde güzel broderi ve seramik işleri görülecek eserlerdir.

Yugoslavya: Büyük agridismanlarla yapılan fotoğraf kompozisyonlarıyla, Yugoslavyanın turizm bakımından olan zenginliğini gösteren güzel canlı bir propaganda pavyonu.

İran: Halı ve mensucatının şöhreti dünyaca tanınan bu pavyonda, zengin halı ve brokatlar, karakteristik İran motiflerinin en güzellerile dokunmuş parçalardır. Ziya tertibatı bu zengin eşyaların kıymetini arttıracak kadar bile olmaması, dahili dekorasyonda büyük bir noksanlıktır. Bu da ziyanın maske edilmesinin yanlış anlaşılmasından ileri gelen bir hatadır.

Alman şimik endüstri boya pavyonu: Panayırın içerisinde en güzel bir sergi nümunesi, boyaların kumaşlar üzerinde tatbikatından alınan neticeleri farklı parçalarla vitrinlerde teşhir tarzı çok güzel olan bu pavyon panayırın da muvaffak olmuş kısımlarından biridir.

Yerli pavyonlar: Sümerbank: Modern bir mağaza mimarisinin iyi bir cephesi, içteki zengin etalajlar ve malların teşhirden aranarak bulunmuş güzel sitant kompozisyonlarıyla iyi bir bütünlük ve güzel bir ahenk elde edilmiş. Statik ve propaganda köşesi zayıf.

İş Bankası: Ankara ve İstanbul sergilerinde görülmüş pano ve yazılarla tertip edilen bu büyük pavyonda daimi İtalyan Faşist sergisi kitabından alınmış kopye resimler fazla.

İşık tertibatında tatbik edilen maske etmek usulü teşhir edilen eşyayı göstermiyecek kadar yanlış hesap edilmiş. Ticari ve sınaî bir panayırda kurulan böyle büyük bir pavyonda İş Bankasının güzel İpek ve Yünış fabrikalarının ve diğer şubelerin çıkardığı malların teşhiri aranması lazım iken bir çok yazı, resim ve rakamla dolu.

Ziraat Bankası: Dış mimari ve iç dekorasyonu ile güzel bir pavyon. Nümunelerin teşhiri, grafik kompozisyonları iyi tertip edilmiş. Gizli ışık tertibatı dışta pavyona güzel bir efe veren, içte teşhir edilen eşyanın kıymetlerini arttıran bir buluşla yapılmış.

İnhisarlar: Plâstik alüminyum kaplı, gece gündüz gümüş bir efe ile panayır sahasında hâkim bir vaziyette duran bu pavyon inhisarların bugüne kadar memlekette yaptığı en güzel bir sergi binası. Dekorasyon itibarile vitrinlerinin taksim ve tertibi iç ve dışta bulunan ışık kompozisyonları ile panayırın en güzel bir parçası.

Dış mimarisi Brüksel sergisindeki İngiliz pav-
yonunun tamamen kopyesi olmasaydı ne güzel
bir eser olacaktı.

Evkaf: Ege bölgesinin tarih ve sanat dolu
kıymetli ecdat yadigarı eserlerinin çok güzel fo-
toğraflarile tertip edilmiş küçük ,modern, zen-
gin bir pavyon. Türkçe, Fransızca basılmış bro-
şürlerle Evkafın her zamanın ihtiyaçlarına yar-
dım eden bir hayır müessesesi olduğunu evkafı
yanlış anlamış olanlara gösteren bu pavyon,
panayırda Ege bölgesinin turizm ve sanat pro-
pagandasını yapan kıymetli bir sergi.

Turyağ: Mısır mimarisini andıran modern
bir cephe etalâj ve dahili dekorasyonu itibarile
güzel, zengin bir pavyon.

Şark Sanayi: Yeni ve sergicilik bakımından
orijinal bir pavyon. İki vitrin içinde teşhir edi-
len kumaşların tertibi pavyon ve vitrinlerde a-
ranan ışık kompozisyonu çok zengin ve güzel
bir buluş.

Diğer pavyonlar arasında deri işleri, men-
sucat ve daha bir çok görülecek pavyonlar var-
dır. Her birinden ayrı ayrı bahsetmek imkânı
olmayan, ancak her sene ehemmiyeti artan Arsi-
ulusal İzmir Panayırının bütünlüğündeki gü-
zelliği tamamlayan bu küçük pavyonlar da emek
verilerek güzel buluşlarla yapılmıştır.

Güzel Sanatlar Akademisi Seramik M.
Dekorâtör İ. Hakkı Oygar

31

D u y u m l a r

Kiremit fiyatları:

Türkiyede mevcut bütün kiremit fabrikala-
rı aralarında tröst yaparak fiyatları yükselt-
mişlerdir. Buna sebep Trakyada göçmen evleri
inşaatına lüzumu olan 3 - 4 milyon kiremidin
satın alınmasıdır. İstanbul piyasasında kiremit
fiyatları 1 ve 1,5 kuruş kadar yükselmiştir. Bun-
dan başka son zamanlarda çıkan mallar nefa-
set itibarile son derece fenadır. Sürümün ço-
ğalmasi fabrikaları bu dikkatsizliğe sevk etmek-
tedir.

Metro buhranı

Ölçü kanununun tatbiki üzerine son za-
manlarda piyasada, yapılarda kullanılan tahta,
çelik metro ve şerit buhranı meydana gel-
miştir. Yapı için çok lüzumlu olan metronun
bulunmamasından sıkıntı çekilmektedir. Piyasa-
daki metroların birer tarafı parmak taksi-
matı olduğundan ve kanunen (Sistem metrik)
ten başka ölçülerin memleket içinde kullanıl-
ması yasak olduğundan, mevcut malların satıl-
masına müsaade edilmiyor.

Bu suretle tahta metroların yarda taksi-
matı kazanarak piyasaya çıkarıldığı, fakat ev-
velce (10) kuruş olan fiyatların, buhrandan do-
layı (35) kuruşa kadar yükseldiği görülmüştür.

Sıvasta çimento fabrikası:

Büyük sevinçle öğrendiğimize göre, (Sivas)
ta Sumerbank tarafından bir çimento fabrikası-
nın kurulmasına karar verilmiştir. Bu suretle
doğu Anadolu'da, nakliyyattan dolayı fiyatları
yükselen çimentolar, ucuzlayacak, dolayısıyla sar-
fiyat çoğalacaktır. Yurdun bayındırlığı bakımın-
dan hayırlı olan bu kararı alkışlarız.

Birlik nizamnamesi

— Güzel Sanatlar Birliği Mimari Şubesi
nizamnamesi vilâyetten tasdikten çıkmış ve ba-
sılıma başlanmıştır.

Arsiulusal Mimarlar Kongresi:

Romada toplanan kongreye Türkiye namı-
na Nafia Bakanlığı binalar Şefi Mühendis Kâ-
zım Dinç Er Arslan ile yine Nafia Bakanlığı şe-
hircilik Bürosu Şefi Mimar Burhan Arif iştirak
etmişlerdir.

Çubuk demir fiyatları:

Son zamanlarda çok yükselmiştir. Fazla
sarfiyat olduğu gibi Almanyadan başka memle-
ketlerle ticari anlaşma olmadığından Alman-
ya demir fiyatlarına zam yapmıştır. Bu sebeple
piyasa kiloda 1 - 1,5 kuruş yükselmiştir.

Ankaranın yeni mezarlığı

Ankara şehri mezarlığı krokileri yarışması
yapılmıştır. Yarışmaya 12 mimar girmiş olup
bunlardan 6 sı Viyanalı, biri Almandır.

Birinciliği Prof. Martin Elzesser, ikinciliği
Dr. İng. Frans Raydi ve arkadaşı mimar Jozef
Şilhol, üçüncülüğü de mimar Affan Sugul ve ar-
kadaşı mimar Nizameddin kazanmışlardır.

Serbest mimarların kazanç vergileri

Maktu kazanç vergileri derecelerinin tayini
bir komisyon tarafından Birlikte yapılmış-
tır. Komisyon, Abdullah Ziya, Zeki Sâyar, Ada-
mandidis, Avadis Saraf ve Jan Tülbentçiden i-
baretti. Çalışma bir buçuk ay sürmüştür. Bu
müddet zarfında mimarların mesleki ehliyet ve
dirayetleri nazarı itibara alınmaksızın, sırf iş ve
kazanç vaziyetleri incelenmiştir. Buna nazaran
yapılan sınıflandırmayı aşağıda neşrediyoruz:

G. S. Birliğı mimari şubesinden:

Serbest Mimarların maktu kazanç vergilerinin tayininde nazarı dikkate alınan hususat hakkında esbabı mucibe raporu

Diğer serbest meslek erbabı gibi mimarların da maktu kazanç vergilerinin tayini için sınıflara ayrılmaları 2851 numaralı kanunla birliğimize bırakılmıştır. Mimarları sınıflara ayırmak için birliğimizde bir komisyon seçilerek mükelleflerin şimdiye kadar verdikleri vergiler bugünkü mali ve iş durumları esası tutulduğu gibi aşağıda yazılan hususlar da göz önünde tutularak mimarların sınıfları komisyonumuz tarafından tayin edilmiştir.

Şöyle ki:

- 1 — Şehrimiz belediyesi 1035 numaralı kanunun mevcuduna rağmen diplomasız kimselere yapı ruhsatnamesi vermektedir. Kalfalar bu suretle üç katlı yapılara kadar müsaade almakta ve bu suretle mimarların kazancına mani olmaktadır.
  - 2 — Ecnebi mimarların Türkiye Cumhuriyeti içinde mimarlık etmeleri kanunen henüz menedilmemiştir. (Doktorluk ve avukatlık ve diğer serbest meslekler gibi) Bu sebeple bir çok yabancı mimarlar Türk mimarlarına rekabet ederek memlekette serbestçe çalışmaktadırlar.
  - 3 — Mimarlık ve yapı işleri kanunları ile memleketimizde maalesef mimarlara tahsis edilmemiştir. Elektrik, su, yol mühendisleri yapı ruhsatnamesi alabilmekte ve yapı yapmaktadırlar. Halbuki mimarlardan gayri ancak inşaat mühendislerine yapı ruhsatnamesi verilmemesi iktiza eder.
  - 4 — Belediyeler yapı ruhsatnamesi verirken bunları istihsal edenlerin hüviyetlerini tahkik etmemektedirler. Bu sebeple memur, ücretli ve herhangi şirket ve müessese mimarları yapı ruhsatnamesi almaktadırlar. (Bu suretle bunlar dahi serbest mimarlara rekabet etmektedirler.)
  - 5 — Büro sahipleri mimarlar evvelce vilâyetlerin, ve devletin bir çok proje ve mimari işlerini ücret mukabilinde yaparlar ve bu suretle bürolarını çalıştırırlardı. Yeni Nafia teşkilât kanunu bütün devlet yapıları projelerinin Nafia bakanlığında yaptırılmasını âmir olduğundan, proje ve kontrol ile geçinen yani hakiki mimarlık müşkül ve dar bir kazanç sahası içinde kaldığı açıkça görülür.
- Bugün kanunlar ile mimarlara tahsis edilmeyen mimarlık sahasında müstevlilerin mevcudiyeti, diğer ihtisas sahiplerinin mimari işler yapmaları, belediyelerin lâkaydı ve ihmali, ecnebi mimarların serbestçe çalışmaları, Devlet projelerinin mimarlara yaptırılmaması gibi engeller diplomalı mimarları hayatlarını kazanmak için yapı müteahhitliğine sevk etmektedir. Bugün memleketimizde mimarlık ederek hayatını kazanan tek bir meslektaşımız yoktur. Yapı müteahhitliği ise herhangi bir sermayedarın yapabileceği veya yapmakta olduğu ticari bir iştir ki bunun da vergisi mukavelelerden maktuan alınmaktadır. Serbest meslek erbabı için tarhedilen maktu kazanç vergisi ise mesleki müktesebat ve san'atı yüzünden para kazananlara ait bir vergi olduğundan yalnız mimarlık ederek hayatını müreffeh bir surette kazanan bir mimar halen memleketimizde mevcut olmadığından komisyonumuz uzun incelemelerden sonra yukarıdaki sebepleri esas tutarak mimarları sınıflandırmış ve ancak fevkalâde sınıfa girebilecek kazanç temin eden kimsenin maalesef mevcut olmadığına karar vermiş olduğunu saygılarımızla bildiririz.

Komisyon başkanı

Sekreter

DİMİTRİ PEÇİLAS

1880 - 1935

Güzel San'atlar birliğı mimari şubesi üyelerinden mimar Dimitri Peçilas ölmüştür. Dimitri Güzel San'atlar akademisinden (1900) yılında mezun olmuş ve bugüne kadar yurdumuzda bir çok binalar vücutte getirmiş bir mimardır.

Bütün hayatınca dürüst ve namuslu bir insan olarak yaşamıştır.

Kederli ailesine ve Güzel San'atlar birliğine taziyetlerinizi bildiririz.

**Birinci sınıf
mimarlar**

Zühtü Başar
Seyfi Arkan
Yorgiyadis
Sedat Hakkı
Tahsin Sermet

**İkinci sınıf
mimarlar**

Abdullah Ziya
Abidin Mortaş
Arif Hikmet
Ahmet Burhanettin
Aram Bardizban
Aram Şekerci
Avadis Saraf
Apostol Pistikas
Dimitri Çilemis
Hüsnü
İbrahim
Jan Tülbentçi
Sırrı Bilen
Muzaffer Tolun
Toma Ağaoğlu
Vahram Krizep
Torkum Çubukçu
Yahya Ahmet
Zeki Sayar
İstefan Ara
Nihat Vedat
Hasan Adil

**Üçüncü sınıf
mimarlar**

Arif Şayla
Yeni Dünya
Viktor Adamandidis
Alâattin
Bekir İhsan
İstefan Papazyan
Herant Karyolacı
Anriko Konsoli
Zeki Kemal
Osep Basmacı
Piyer Tülbentçi
Rebiî Refik
Simon Lokmagöz
Şevki Balmucugil
Mehmet Vedat
İstefan Kalfaoğlu
Şinasi

**Dördüncü
sınıf
mimarlar**

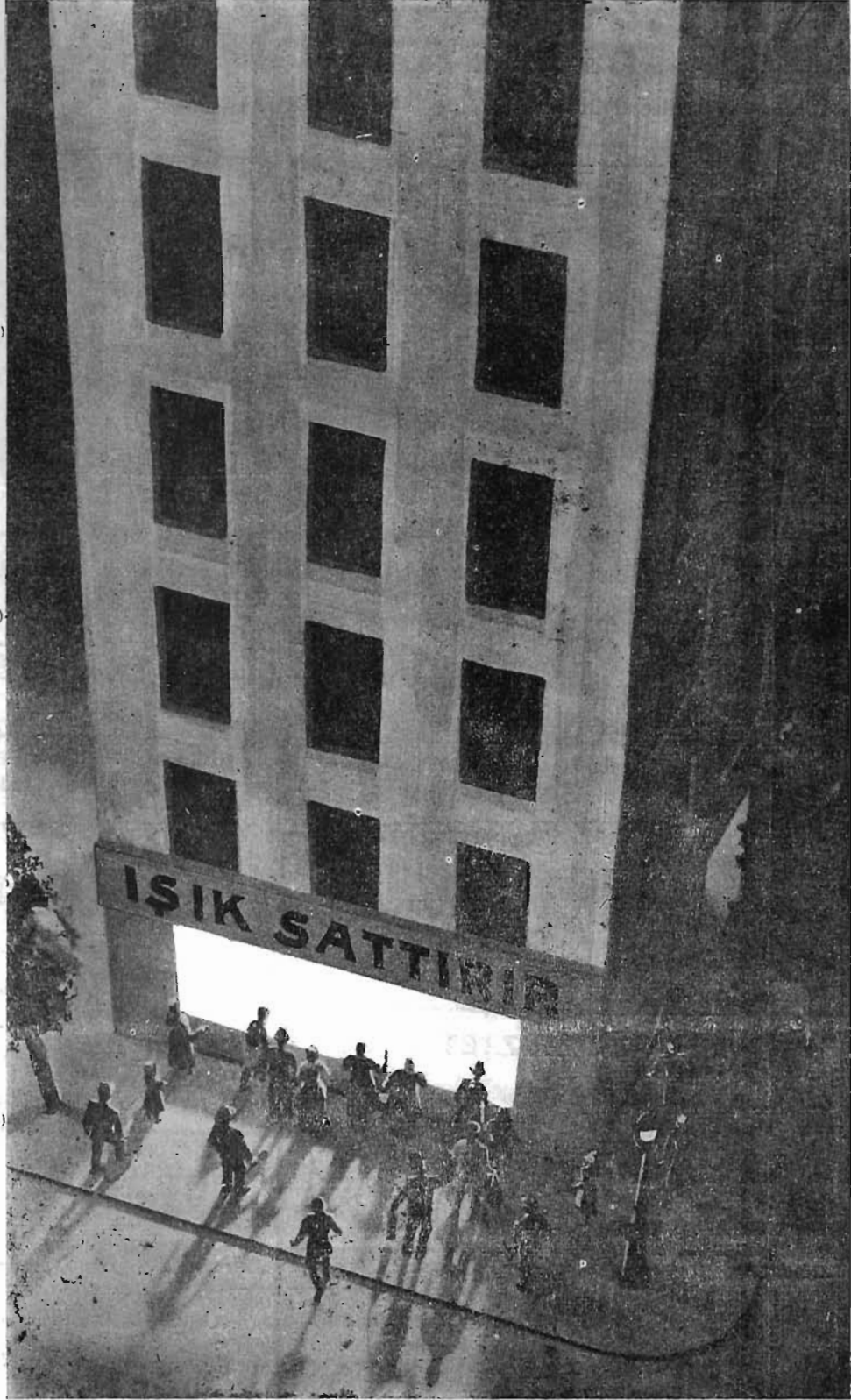
Armanak Astarıcı
Agop Çırak
Berç
İstefanyan
Muzaffer Hasan
Röne Haik
Simonidis
Tahir
Torkum Setyan
Vangel Ranos
İzzettin Nuri
Mecit
Nurettin

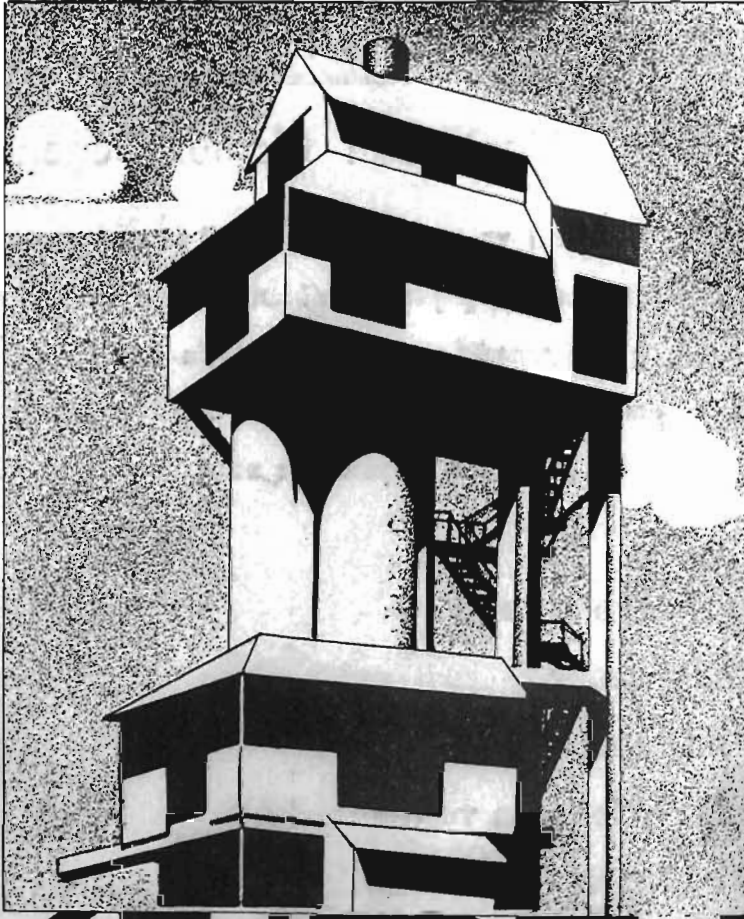
Elektrik
şirketinin
tenvirat
Mühendisleri
Parasız
olarak
size
iyi
aydınlatma
projeleri
yapmaya
amadedir.

İyi aydınlatma
dairesi

Telefon: 44000
Dahili : 34
Metro han Beyoğlu

KURT ÇİMENTOSU

HER TÜRLÜ
YAPIYA
EN ELVERİŞLİ
ÇİMENTO

BAKIRKÖY ÇİMENTO TÜRK ANONİM ŞİRKETİ İSTANBUL

TELEFON: İDAREHANE 21768, FABRİKA 16-70. / TANDUL
4^{ncü} VAKIF HAN 4^{ncü} KAT. TELGRAF ADRESİ: ÇİMENTO

G.S.A